

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.

Andra Kammaren.

N:o 15.

Onsdagen den 3 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande 1:sta punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1, angående vissa delar tullbevillningen.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Dieden erhöll ordet och yttrade: Jag begärde ordet med anledning af Herr Grefve Sparres yttrande, att svensk råg gälde i Stockholm endast 70 öre per 20 skålpund och att ändå ingen ville köpa den. Detta låga pris kan väl icke förorsakas af annat än en dålig kvalitet hos varan, ty i Malmö har svensk råg hela vintern gält cirka 85 öre, emedan man samtidigt kunnat införskrifva rysk råg för 75 à 80 öre per 20 skålp. Priset på rysk råg lär väl numera bestämma värdet af den svenska; och jag kan därför icke inse, hvarför så stor prisskilnad på inhemska rågen kunnat uppstå mellan Stockholm och Malmö, om icke kvaliteten är orsaken dertill. Hos oss i Malmö användes rysk råg endast till grofbröd och inhemsk till finbröd, s. k. sikt; och fastän så mycket högre pris betalats för inhemsk råg, har det stundom denna vinter händt, att man blott med svårighet kunnat anskaffa så mycket skånsk råg, som behöfts för konsumtionen på platsen. Herr grefven yttrade äfven, att ingen ville köpa svensk råg, hvartill orsaken vid remissen af motionen uppgafs vara den, att importörer föredraga att köpa utländsk vara, när den erhålles på tre à sex månaders kredit; gjorde han då konkurs före betalningstidens slut, undsluppe han aldeles att betala varan. För min del är jag viss, att ingen enda last rysk råg af svenska importörer köpes mot vare sig tre eller sex månaders accept, utan liqvideras dessa råglaster alltid genom remburse på Hamburg eller Berlin, i hvilket fall en och annan importör nog hos bankirerna kan få anstånd med täckningen af remboursen; men i allmänhet förmedlas dylika rembourser genom de enskilda bankerna, hvilka därför pläga taga liqviden kontant emot connoissementet.

Herr Grefve Sparre anförde vidare, att många af hans motståndares åsikter och påståenden voro besynnerliga; men mig förefaller besyn-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

nerligt hans yttrande, att frihandeln alstrar mord och sjelfmord, hvilket skulle bevisas deraf, att en prefekt i det *skyddsvänliga* Frankrike mördats.

Rakt på saken för de ifrågavarande tullarne har egentligen blott en enda talare, Herr Danielson, yttrat sig, och hans anförande helsades också med mångsidigt instämmande. Äfven jag skulle måhända instämt i hans yttrande, om jag deri funnit någon bevisning för, att landtbrukets nuvarande betryck verkligen skulle afhjelpas genom dessa tullar. Jag för min del kan icke inse, att en prisförhöjning af ett par kronor per tunna för den ringa qvantitet vintersäd, som landtmännen hafva att afyttra, kan väsentligt förändra ställningen. En half tunna större eller mindre afkastning per tunnland hade en vida större betydelse, och så noga kan ju ingalunda afkastningen af en egendom på förhand beräknas. Om vi *nu* införde den föreslagna spanmålstullen, så skulle priset å varan stiga just till hvad det var vid denna tid förlidet år; men äfven då fördes ju samma språk för tullen som nu, då grefve Sparre ropade på tull i jordbrukets, i fosterlandets, i den allmänna kreditens och i rättvisans namn. Ställningen blefve icke bättre nu än då, då den ansågs vara så dålig. Haden I, mine herrar, också infört denna tull förlidet år, då vi voterade om den, hade resultatet blifvit noll; ty spanmålspriset föll straxt på sommaren ungefär så mycket som den då föreslagna tullen, hvilket föranleddes af den i Tyskland införda tullsatsen. Jag kan ej neka till, att jag just till följd deraf kände mig en smula vacklande i mina åsigtter mot spanmålstullar i Sverige. Men jag tänkte snart: ja, det är nu vid öfverflödande tillgång och stagnation i all spekulation, som säljarne få taga hvad pris som bjudes. Men här blir väl framdeles likasom tillförene andra tider med ringa tillgång och större spekulation; och då, mine herrar, är det säljarne, som diktera priset; och då ville vi väl icke än mera med tull fördyra det dyra brödet. Mången tror, att spanmålsprisen hädanefter icke kunna stiga. Jo, det kunna de visst. De hafva på senare tiden stigit rätt betydligt. Rågen, som vid jultiden kunde införskrifvas från Libau för 97 mark per 1,000 kilo, gäller nu der 110 à 112 mark. I Berlin har rågpriset stigit från 128 till 138 mark och i Amsterdan från 126 till 135 gulden. Hvetet har likaledes stigit i pris och gäller exempelvis i Malmö 110 öre för 20 skålp.

Med den ovanligt stränga vinter, som håller sig i Tyskland — herrarne se af väderleksuppgifterna från Breslau, Leipzig med flera platser, att kölden der nästan hvarje dag vexlar mellan 12 och 17 grader — kan det ju hända att Tyskland i år får en dålig rågskörd och att vi till hösten kunna få se priset på rågen vida högre än det nu är, och då skulle vi väl icke vilja hafva någon tull på denna vara. Men nog vore det snöpligt att nu sätta tull derpå och straxt derefter få lof att taga bort den.

Svenska folket har väl sedan det nya representationsskickets införande aldrig med sådan väntansfull oro och spänning afvaktat utgången af någon fråga som af detta beklagliga förslag. Jag må kalla det så, ty det blir ödesdigert till sitt resultat, vare sig det blir bi-

fallet eller afslaget. Afslås det, skall kanske hälften af nationen finna sig besviken i sin förhoppning om bättre tider, och beviljas det, skall kanske en ännu större del af nationen känna det mycket tungt, att denna den mest förhatliga af alla skatter påläggas samhället. Om någonsin en kompromiss vore påkallad, så tycker jag att det vore i denna fråga, och en kompromiss som kunde tillfredsställa alla parter vore om man fortfarande låte omalen spanmål fritt införas, men deremot satte tull på mjöl. Härigenom kunde den ryska rågen, som nästan uteslutande användes af arbetarne till grofbröd, fortfarande komma dem till godo så billigt som möjligt, men den svenska rågen betinga något högre pris till finbröd, och det betyder väl icke så mycket, om man får betala detta litet högre. Sammalunda med hvetet.

Mine herrar! Jag yrkar afslag å denna första punkt i Utskottets betänkande.

Vidare anförde:

Herr Lyth: Då jag på förmiddagen hörde min vän Herr Gustafsson från Stockholm framkomma med en hel mängd siffror, som skulle bevisa att våra tillgångar på de senaste 20 åren i mycket hög grad ökats, så föreföll det mig verkligen något besynnerligt. Jag vill dermed icke alls påstå att hans uppgifter voro origtiga, ty jag är fullkomligt öfvertygad att han läst siffrorna rätt. Men, som sagdt, saken föreföll mig dock underlig. Jag skref upp på en lapp en af dessa siffror, nemligen den som skulle utmärka huru mycket fastighetsvärdet på landet hade på 20 år stigit, eller med omkring 370 millioner kronor. Jag såg derpå efter i Sveriges officiella statistik, och fann der att uppgiften var fullt riktig. Det förundrade mig emellertid och jag tänkte för mig sjelf: är detta möjligt, och hvilket år är det som denna enorma tillväxt i fastighetsvärdet egt rum? Jag följde det ena året efter det andra och fann på 1870-talet fastighetsvärdet på landet vara någorlunda lika till år 1878, då det i rund summa uppgick till något mer än 1,876 millioner kronor. Men år 1879 hade det stigit till 2,101 millioner, således på ett år ökats med 225 millioner. Besynnerligt, tänkte jag; hvad kan orsaken vara? Jag kom då ihåg att det var samma år som dåvarande finansministern utfärdade sitt ryktbara cirkulär till länsstyrelserna med anmodan att tillse det hemmanen åsattes ordentligt taxeringsvärde. Jag minnes mycket väl hvilket missnöje detta märkvärdiga cirkulär väckte i landet, och jag erinrar mig särskildt att i min hemort hemmanen detta år upptaxerades ovanligt högt. Jag har nämnt detta för att visa att den bevisning, som Herr Gustafsson framlade om tillökningen af våra tillgångar, ej egentligen var så mycket värd. Den är helt och hållet en bokföringsaffär och således imaginär, på samma sätt som då t. ex. en köpman i sina böcker ökar värdet på sin egendom för att deri öka sin kredit. Jag har blott velat fästa mig vid *denna enda siffra*; äro de öfriga sifferuppgifterna ej mera bevändt med, så blir beviset om tillväxt af vårt lands tillgångar ej mycket att lita på.

Jag skall nu be att blott i största korthet få öfvergå till sjelfva

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

ämnet. I förbigående vill jag dock nämna att af de "gylleae" ord som Herr Gustafsson yttrade till oss, var det ett och annat som jag icke kan anse så värdefullt som han kanske sjelf tyckte. Han menade, att om denna Kammares majoritet skulle gå öfver till protektionismen, så skulle den i och med detsamma gå reaktionens ärenden. Detta är en obevisad insinuation, mot hvilken jag ber att få inlägga min protest likasom jag vill göra det mot ett annat yttrande, som blifvit fäldt förut i dag, det nemligen, att presterskapet i vårt land skulle hafva agiterat i den nu föreliggande frågan. Jag tror icke heller att detta är med sanningen öfverensstämmande. Det är ett påstående, som är fullkomligt obevisadt och som får stå för dens räkning, som uttalat det.

Jag öfvergår nu till sjelfva frågan och vill i korthet tillkännagifva min ställning till densamma. Jag är aldeles icke någon fiende till frihandelssystemet, utan tror tvärtom att den principen är den rigtigaste. Jag anser nemligen att frihandels fördelar äro att den åstadkommer billiga pris å konsumtionsartiklar och bidrager till ett helsosamt närmande folken emellan och deraf uppkommande mellanfolklig och nyttig täflan samt ökade handelsförbindelser nationerna emellan. Men jag ber få nämna att dessa fördelar äro beroende af en och annan förutsättning. Den viktigaste af dessa förutsättningar är ovilkorligen reciprocitet, ty derförutan förfaller hela den eljest vackra teorien om frihandels välsignelser. Teorier och doktriner äro nog goda och vackra, och jag skattar dem ganska högt i många fall, såsom i abstrakta vetenskaper, ja till och med i naturvetenskapen, men i en nationalekonomisk fråga som denna är dock erfarenheten vår bästa och säkraste läromästare. Jag har, mine herrar, både i år och i fjol studerat våra grafiska tabeller, icke såsom min vän på stockholmsbanken blott för de senare åren, då vi hyllat frihandels principer, utan äfven för de år, protektionismen var rådande inom vår tullagstiftning. Jag har tagit ungefär lika lång tid före 1856 som efter denna tid och har då till min förvåning funnit att förhållandet mellan vår export och vår import under de 30 år som föregingo 1856 var sådant, att vi hade ett plus af export, motsvarande ett värde af omkring etthundra millioner. Ser jag åter på de år, som kommo efter 1856, så visar sig ett motsatt förhållande. Då finner jag flere hundra millioners brist i vår export. Jag säger icke för mycket, om jag anslår denna brist till 6 à 700 millioner, det vill säga en årlig brist af mellan 20 och 30 millioner. Man kan ju förklara denna brists uppkomst på många sätt, men det är i alla fall ett faktum att den uppstått. När man vidare vet att vi under denna tid ökat vår skuldsättning till utlandet, ett faktum, som väl ingen torde vilja bestrida, så synes man verkligen hafva skäl för den åsigten, att denna tid icke varit nyttig för landet i nationalekonomiskt hänseende. Jag tror icke att man kan förneka sanningen häraf, äfven om vår förlust icke skulle hafva varit så stor som dessa siffror utvisa, hvilka jag nu haft äran framhålla. Vid sådant förhållande anser jag för min del, att det är nödvändigt att vi slå in på en annan väg. Detta är behöfligt och nödigt för alla våra näringar och ej minst för vårt åkerbruk. Näringarne i ett land hänga tillsammans den ena med

den andra alldeles såsom lemmar i samhällskroppen, och bland alla näringar är åkerbruket den viktigaste. Den är vår modernäring, det är den som sysselsätter de flesta armar, som bär de största skattebördorna och den som, om jag så må säga, gifver blod, lifskraft och helsa åt hela samhällskroppen. Om denna näring befinner sig i ett allt för starkt tillbakagående — och så är förhållandet med vårt jordbruk för närvarande, ty våra jordbrukare hafva på senare tider skuldsatt sig så, att omkring 40 procent af jorden är in-tecknad, utan att den blifvit i motsvarande grad förbättrad — då är det icke väl bestäldt, då är näringen sjuk och i behof af någon hjälp. Och, mine herrar, denna sjukdom är icke endast tillfällig. Jag är nu gammal och minnes mycket väl år, långt svårare än nu, då nöden till följd af missväxt varit mycket större, men dessa dåliga tider hafva dock snart blifvit bättre. Så är det icke nu. Det betryck, hvaraf våra näringar nu lida, tyckes vara kroniskt. Om också ett godt år inträffar, så blir ställningen ändå icke bättre. Vi hafva kommit för djupt ned i skuldsättning, och ehuru jag icke tror att frihandeln är orsaken till allt det onda, är jag dock öfvertygad att den är skuld till temligen mycket, emedan den bidragit att införa en hel mängd utländsk lyx i landet och gifvit folket lust för sådan. Nu frågar jag: huru råda bot för detta? Jag har icke hört någon af våra motståndare gifva oss något råd. Man säger: I skolen införa ett mera intensivt åkerbruk, men I få icke skuldsätta Eder; I skolen tackdika Er jord och sköta den bättre; I skolen anlägga mejerier, köpa separatorer och ångmaskiner; I skolen köpa in afvelsdjur af ädlare ras, men I få icke sätta Eder i skuld! Ja, om de ädle rådgifvarne äfven ville säga *huru detta skulle gå till*, då ville vi nog vara med derom, men jag tror icke att sådana förbättringar åstadkommas utan skuldsättning, det är vår stora olycka. Det gör, att vi allt mer och mer fördjupa oss i denna farliga skuldsättning, som redan nu i så hög grad belastar oss.

Mine herrar, det har blifvit sagdt här i afton, att de små jordbrukarne icke skulle hafva någon fördel af de föreslagna tullarne, utan endast de stora. För min del är jag af en alldeles motsatt åsigt. Jag är ombud från en provins, hvars jordbruk skötes af nästan *endast* små jordbrukare. Jag tror icke det finnes mera än tio gårdar på Gotland, som bestå af mer än högst ett par hemman, men ändå produceras der omkring 80,000 tunnor säd till afsalu om året; och det är just de små jordbrukarne som producera denna säd till afsalu. Men de kunna ej få sälja den till antagligt pris. Sistlidet år hade vi en temligen god skörd, höstsäden blef bra inbergad under en god väderlek. Rågen vägde 14 pund och hvetet 15 pund per tunna. På senare tiden har jag haft många bref från Gotland, hvari säges, att man ej kan betinga sig mera än åtta kronor per tunna råg och tolf kronor per tunna hvete. Jag skall anhålla hos de herrar, som säga, att det är svårt att i Malmö få köpa säd, att de måtte vända sig till Gotland, der det finnes en hel mängd säd, som ej kan säljas, och det är det enda, vi begära, att få köpare till vår vara. Vi hoppas icke att sådespriset, på det hela taget skall, åtminstone ej så snart, höjas, men vi vilja hafva en regulator på sådeshandeln, vi vilja att våra

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

spannmålshandlare skola hafva intresse af att i första rummet se efter, om det icke finnes säd att köpa inom landet, innan de införskrifva sådan utifrån. Jag vill icke yttra mig om de egentliga fördelarna för våra spannmålshandlare att införskrifva utlandets spannmål, men ett vet jag, och det är, att vår lagstiftning i närvarande stund icke motverkar en sådan import, utan snarare befordrar den; och det visar sig bäst derigenom att för 1857, då vi hade en måttlig skyddstull stod vår svenska spannmål nemligen en krona högre i pris än den ryska, men numera är förhållandet alldeles motsatt.

Det är, mine herrar, på dessa i korthet anförda skäl, som jag ber Kammaren att lyssna till de bönerop om hjälp, som från nästan alla åkerbruksidkande delar af vårt land uppsändas till Riksdagen — på samma gång jag förklarar att jag kommer att med min röst sluta mig till den åsigt, som i betänkandet finnes uttalad af Bevillnings-Utskottets pluralitet.

I detta yttrande instämde Herrar *Petersson* i Eksebo och *Svensson* i Rydaholm.

Herr Friherre Fock: I en fråga af sådan natur som denna, så djupt ingripande i alla rigtningar af vårt materiella lif, torde det vara hvarje representants pligt att uttala sin åsigt, och det är för att göra detta, som jag begärt ordet. Jag skall dervid icke trötta herrarne hvarken med några långa doktriner eller agrikultur-föreläsningar, ej eller med några långa siffertal, ty jag vet mycket väl, att siffror äro af den beskaffenhet, att man med dem kan bevisa nästan hvad som helst; det beror endast på huru man grupperar dem. Jag skall — och det har jag ansett för en pligt både mot mig sjelf och mot dem, som hedrat mig med en plats i denna Kammare — i korthet anförda de skäl, hvilka förmått mig att yrka afslag å Utskottets betänkande i denna punkt. Jag hade visserligen tänkt att först kasta en liten blick på den frihandsteckning, som den ärade representanten från Venersborg under förmiddagen gaf oss, men jag måste afstå derifrån, åtminstone från en detaljgranskning. Jag kan icke, jag erkänner det, följa honom i hans djerfva flygt. En liten erinran vill jag likväl göra, dock med reservation för möjlig missuppfattning å min sida, helst en sådan kan vara förklarlig nog vid ett så långt, så ledigt, så hastigt föredrag som Grefve Sparres.

Han började med att föra oss tillbaka i tiden till Gustaf Wasas och Carl IX dagar. Han gjorde derefter en hastig flygt genom frihettstiden, gjorde några studier öfver Adam Smith, Robert Peel, Gladstone och — Fredholm. Härefter företogs en geografisk exkursion först genom hela Europa: Frankrike, Tyskland, England; Belgien och Holland voro sådana små stater, likasom Danmark, att de icke förtjenade något afseende för oss. Sedan genom Gibraltar till Malta och Konstantinopel, vidare genom Suezkanalen till Indien och Australien och vidare till Amerika, öfver allt granskande de nationalekonomiska förhållandena. Öfver allt var det frihandeln — och det är här jag nödgas begära en liten prutmån — som gjort ondt i alla möjliga rigtningar.

Den hade framkallat fallissementen, handelskriserna m. m. i Amerika — inom parentes sagdt torde det vara känt, att dessa icke upphörde med upphörandet af frihandeln derstädes — i Europa har den framkallat arbetslöshet, skuldsättningar, bankkatastrofer, sjelfmord, socialism, allt, med ett ord alla de svåra förvecklingar, hvaraf vi för närvarande lida. Ryssland var dock det förlofvade land, der frihandel aldrig funnit väg, och der skulle man väl då träffa god kredit och sundt socialt tillstånd. Jag antager, att jag missuppfattat någon del af hans anförande, men så klingade det för mig. Dessa påståenden tror jag kräfvat en prutmån; jag tror de sista 20 årens historia skall visa något helt annat i fråga om den kommersiella och industriella utvecklingen under denna tid.

Men jag vill öfvergå från detta stora ämne till de skäl, som föranledt mig att icke instämma med Utskottets majoritet. Det är först den omständighet, att Bevillnings-Utskottet här framkommit med ett lösryckt element ur ett tullsystem, då det föreslagit en tullsats på spannmål och mjöl, men icke förklarar eller antyder något om det system, som skulle följas i öfrigt. Nu säger jag likasom den näst föregående talaren, att näringarne hänga tillsammans med hvarandra såsom lemmanne i en kropp. Jag tror det då icke är skäl att laborera med *en* sådan lem, utan att veta hvad man skall göra med de öfriga. Det är visserligen sagdt, att den föreslagna spannmålstullen skulle komma att föranleda väsentliga förändringar äfven i andra delar af tullagstiftningen, i syfte att åt andra industrigrenar, såväl bergshandteringen som manufakturerna, bereda skäligt skydd. Hvad menas dermed? Nog borde man veta, huru Bevillnings-Utskottets majoritet tänkt sig saken, ty att det kommer att möta svårigheter, känner hvar och en som försökt sig på dylika frågor. Dessutom — jag vet icke om af förbiseende eller af annan orsak — finnes icke ett ord taladt om en annan industri, som har stor betydelse, nemligen hela handtverksindustrien.

Det andra skälet är, att här gäller att pålägga en skatteform af, såsom det redan blifvit sagdt, och jag ber om ursäkt för detta uttryck, den mest förhatliga natur. Det är en skatt, som drabbar alla, en kapitationsskatt, men en kapitationsskatt af svåraste natur; den träffar det späda barnet långt innan det inträdt i skatteåldern och följer den åldrige gubben ända till grafven. Detta är en skatteform, som jag icke anser billig, äfven derföre att den drabbar tyngst och svårast i de hårdaste tider, under hunger och dyr tid. Jag säger härmed ingenting nytt, men det skadar icke att höra om det.

Jag har vidare att anmärka mot denna tullsats och det är äfven en gammal sanning, att den ökar lefnadskostnaderna. Man har velat bestrida detta, och jag skall senare något återkomma till denna sak. Jag läste för en tid sedan i en fransk tidskrift af Léon Say, deri han säger, att införselstull på spannmål är en skatt på arbetet och följden af denna skatt är en tillökning i arbetarens lidanden, för så vidt han icke lyckas i samma mån öka sin aflöning, och lyckas han häri, så stiga produktionskostnaderna. Lyckas sålunda arbetaren få ökad arbetslön, hvilket med förhöjda lefnadskostnader vore billigt och rätt-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

vist, så ökas genast produktionskostnaderna. Nu är det fallet att produktionskostnaderna i det moderna samhället spela en utomordentligt stor roll, i följd af de underlättade kommunikationsmedlen, som sätta landen i intim beröring med hvarandra. Stiga nemligen lefnadskostnaderna, så måste också kostnaderna för industrien och handtverkerierna ökas. Deraf följer att vi måste hafva ökade tullsatser för att skydda industrien och handtverkerierna, och då ökas äfven här af lefnadskostnaderna ytterligare; men nu kommer det svåra. Dessa ökade lefnadskostnader öka produktionskostnaden för vår exportindustri. Om arbetslönen är hög för arbetarne inom metallindustrien, för arbetarne inom trävaruindustrien, för arbetarne inom alla de industrigrenar, i hvilka vi uppträda på världsmarknaden, så höjes också priset på dessa industrigrenars alster, som redan äro så tryckta, att de icke tåla vid någon ytterligare höjning. Följden kan således blifva att en ökad spanmålstull skall reagera ofördelaktigt på vår exportrörelse och man får då kanske se, att sluträkningen blir sämre än man hade väntat.

Sedermera har jag den anmärkningen mot den föreslagna spanmålstullen, att den är komplett obehöflig ur statsverkets synpunkt. Vi hafva ett statsöfverskott i närvarande stund af, som jag tror, bortåt 15 millioner och en bankovinst på nära 3 millioner, och nu vill man ytterligare öka detta öfverskott, samla ytterligare medel i Statskontorets hvalf. Om Statskontoret vore litet fattigare, om vi till och med laborerade med en statsbrist och dessa 15 à 18 millioner vore i folkets fickor, så kanhända det ekonomiska betrycket skulle vara mindre. Säkert är dock att det icke blir mindre genom att obehöfligt öka statsinkomsterna.

Vidare har jag den erinran att göra mot den föreslagna tullsatsen, att den är orättvis. Jag går tillbaka till hvad jag nyss talade om, eller det yttrande, som förekommer på 2:dra sidan i Utskottets utlåtande. Utskottet talar först om nödvändigheten af spanmålstullar och gifver oss sedan förhoppning om att dessa måste hafva till följd förändringar äfven i andra tullsatser, hvarigenom också andra industrigrenar skulle komma att åtnjuta skydd; och slutligen gör Utskottet en antydning derom, att det skall underkastas någon pröfning i Utskottet, huruvida någon nedsättning skulle kunna göras i vissa finanstullar. Hvad de sistnämnda beträffar, hafva motioner redan blifvit väckta om nedsättning i tullen å kaffe och socker, och det är således Utskottets *pligt* att taga den frågan i öfvervägande. Hvad angår lindring i sockertullen, så kan en sådan ej ske utan en minskning i skyddet för den ömt omhuldade inhemska hvitbetssockerindustrien, och kommer väl sålunda ej till stånd. Återstår således nedsättning i kaffetullen. Alltså, om det blir brist på bröd, så skola vi i stället fylla magen med kaffe! Men, mine herrar, magen är en temligen egenmäktig herre, som kanske gör opposition mot ett sådant behandlingssätt; och gör den det, så blir det sannolikt på allvar. Det går icke an att reglera magens export- och importförhållanden med tullagstiftning.

Men saken har i alla fall en allvarlig sida och egentligen ingen sida, som icke är allvarlig. Här fordra nu våra stora jordbrukare — ty det är dem saken gäller — att de små jordbrukarne, att industriidkarne, att handtverkarne, att arbetarne skola underkasta sig en sär-

skild skatt för att prisen å spannmål och andra lifsmedel skola kunna hålla sig någorlunda uppe under goda tider och deraf härrörande låga pris i våra grannländer. Nåväl, om vi skulle gå in derpå, borde icke också vi då, i de mindre jordbrukarnes, i industriidkarnes, i handtverkarnes, i arbetarnes intresse, å vår sida kunna fordra att, i tider, då spannmålen är dyr i våra grannländer och riklig tillgång finnes hos oss, den svenska marknaden må förbehållas åt oss? Skulle icke vi med samma skäl kunna fordra, att i sådana tider på vår spannmål lades exporttull? Ett sådant förfaringsätt är icke nytt, det har varit tillämpadt förr, och fortsätter man på den vägen, så kommer man ännu längre. Man kommer å ena sidan till utförselpremier och å andra sidan till införselpremier å lifvets oundgängligaste förnödenheter. Det vore första steget att återgå till detta system, och jag tror icke att framtiden skulle vara oss tacksam därför.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Mina herrar, man har så mycket och så ofta för oss åberopat Tysklands och Frankrikes exempel. Hvad Tyskland beträffar, så är det furst Bismarck, den mäktige rikskansleren. Det är så många gånger sagdt detta uttryck: "tro herrarne", men jag ber dock få begagna det ännu en gång — tro herrarne verkligen, att furst Bismarck tagit synnerlig hänsyn till jordbrukets betryckta ställning, då han i Tyskland genomdrifvit spannmålstullar och förhöjda spannmålstullar? Nej, han hade högre, *politiska* syften; han ville vinna politiskt stöd inom representationen, men framför allt var det behof af penningar, och mycket penningar till att bygga fästningar, gjuta kanoner och öfva soldater, med ett ord för stärkande af den preussiska militarismen. Viljen I, mine herrar, följa honom äfven på den vägen? Och Frankrike? Der finnes en beständig statsbrist. Der äro dessa tullpålager af sådan beskaffenhet, att de till och med fått namn af kompensationsatullar. De äro pålagda för att fylla statens tomma kassor och framför allt för att tillfredsställa ett politiskt system, som kallas — *revanche*. Det är hämnnden, hoppet om att en gång kunna återtaga de förlorade provinserna, och det är således ett krigiskt syfte, som framkallar dessa skatteformer. Men tillåten mig att äfven anförä ett annat lands exempel. För omkring ett år sedan försiggick inom belgiska representantkammaren en debatt af mycken likhet med den, som nu här pågår. Förslag var väckt om återinförande af spannmålstull, och protektionisterna trodde sig säkra om framgång under en katolsk ministèr, hvilken hade sitt förnämsta stöd hos landets jordbrukare. Men kabinetts främste man, *M. Beernaert*, tvekade dock ej att hellre, än att vika från sin öfvertygelse, äfventyra sin politiska ställning. Han uttalade sig bestämt *emot* lifsmedelstullarne och bemötte punkt för punkt protektionisternas argument. Likasom i Tyskland och Frankrike — likasom hos oss — drefvo tullvännerna den satsen, att införselsafgifterna erläggas af de utländska producenterna och ej, såsom de okunniga national-ekonomerna påstå, af de inhemska konsumenterna. Man skulle således genom ett skickligt opererande med dessa afgifter, sade *M. Beernaert*, kunna belasta utlänningarne med en god del af statsutgifterna, såsom till exempel med annuitemterna för statsskulden. Men hvarför i sådant fall genera sig? Ilvarför

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

åtnöja sig med en moderat tullsats på Amerikas, Indiens och Australiens spannmål? Hvartör höjer man den ej till 5 eller 10 francs. Ingen skatteform skulle kunna uppväga denna. Men olyckligtvis har Furst *Bismarck*, som bragt i marknaden satsen om att producenterna få betala införselsafgifterna, uraktlätit att garantera densamma, liksom han icke heller garanterat ett icke mindre dyrbart af honom lånadt axiom, det nemligen att en prisstegring på spanmålen icke höjer brödspriset. — Belgiens statsminister gick segrande ur striden. —

Innan jag slutar, kan jag ej underlåta att göra ännu tvenne anmärkningar. Jag finner i detta betänkande nemligen något, som jag ej kan betrakta anuorlunda än som paradoxer. Det förefaller mig nemligen så utomordentligt besynerligt och egendomligt, att man klagat öfver billigt pris på de oundgängligaste lifsförnödenheterna. Detta förhållande borde väl tvärt om vara något godt och glädjande. Vi bedja ju om "dagligt bröd", men Bevillnings-Utskottet säger: ja, men icke till *för godt pris!* Den andra egendomligheten, som jag icke kunnat undgå att fästa mig vid, är den, att under det man allmänt klagat, och detta tyvärr med rätta, öfver ekonomiskt betryck för jordbruket likasom för andra näringar, under det handel och rörelse ligga nere, så vill man hjälpa detta med att pålägga nya skatter. Herr Talman! Jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr A. Svensson i Lösen: Då jag haft den äran att deltaga i Utskottets behandling af föreliggande ärende, och jag icke reserverat mig mot det beslut, hvartill detsamma kommit, så är det klart, att jag gillar Utskottets betänkande på de skäl, som deri blifvit anförda. Det kunde således måhända vara öfverflödigt, att jag nu yttrade mig, men det är något, som blifvit sagdt i Kammaren, i pressen och äfven på andra ställen af en Utskottets reservant, som gör, att jag vill säga några ord derom. Man har först och främst förebrått Utskottet bristande utredning af frågan. Ja, det kan man besvara huru man vill, ett är säkert, nemligen att en sådan utredning, som en del önskar, är omöjlig för ett riksdagsutskott att lemna; dertill fordras en tullkomité, om utredningen skall blifva genomgripande. Men jag ber få påpeka, att den grupp, som reservanterna nu tillhöra inom Utskottet, utgjorde majoritet i fjor, och jag vill hemställa till herrarne, om den utredning af frågan, som lemnades i fjor af dem, som då voro majoritet, var mera belysande och uttömmande, än den, som Utskottet lemnat i år.

Här har vidare framställts ett annat påstående, som jag icke kan biträda, utan måste bestrida. Man säger nemligen, och det har sagts på många ställen, att det blott är de *stora* jordbrukarne, som skulle få någon fördel af spannmålstullar. På ett möte, som vid Riksdagens början hölls här i Stockholm å hotell W:6, yttrades af Herr Fredholm — jag citerar orden så som de stodo att läsa i en tidning: — "Spannmålstullar komma endast dem, som kunna sälja spannmål, till godo. Och denna klass utgör endast hälften af jordbrukets hufvudpersoner. Af Sveriges jordegare ega blott 13 procent mer än 40 tunnland, och de, som ega mindre, hafva litet eller intet att afyttra". I en brochyr, som samme Herr Fredholm utgifvit, har han äfven uttalat samma

mening, och han säger der på sid. 7: "Nyttan af tullskyddet inskränker sig sålunda endast till en grupp af producenter, under det att olägenheterna drabba alla konsumenter och äfven producenter, hvilka det var meningen att genom tullar bereda ersättning för minskad export".

"Till fördel för ett mindre tal af samhällets invånare måste således flertalet göra uppoffringar, och detta kan ej vara hvarken klokt eller rätt, allra minst om det skulle befinnas, att de sålunda på andras bekostnad gynnade äro de bemedlade i samhället och de lidande de obemedlade." Och på sidan 12 säger han: "Men tager man hänsyn till, att af jordegarna endast 27,300 besitta mer än 40 tunnland åker, så kan man lätt förstå, att det förnämligast skall blifva dessa, som komma att tillgodogöra sig en ökad vinst på förhöjda spannmålspris". Jag för min del har den uppfattningen, att hvarje jordbrukare, den större som den mindre, har fördelar af spannmålstullar och — jag vågar påstå det — fördelar i lika mätto. Det är naturligtvis så, att den rörelse, som bedrivs i stor skala, lemnar större vinst än den rörelse, som bedrivs i mindre skala. En fabrikant till exempel, som ligger i affärer på flera hundra tusen kronor, gör större vinst, om affären går bra, än en handverkare, som sysselsätter 2 eller 3 arbetare; men den förre gör också större förlust, om affären går illa. Hufvudsaken är dock, att vinsten eller förlusten blifver allt efter som de sköta sig, hvar och en i sin ställning. Och jag tror, att den mindre jordbrukarens ställning nu är så illa deran, att en liten hjälp, äfven af så obetydlig beskaffenhet som den, som här föreslås, skulle göra ganska godt. En stor jordegare har pycket flere resurser att tillgå, för att sköta sig, än den mindre. Huru svårt det nu är för en liten jordbrukare, derpå skall jag be att för herrarne få framtaga ett exempel från min hembygd. Der finnes en sådan jordbrukare, som bor i närheten af mitt hem. Han har sutit på sin torfva i 30 år och derutöver samt födt upp en stor barnaskara på den. Han har blott 18 à 19 tunnland åker, ingen äng och en mager beteshage. Han kom till denna jordbit med någon skuld och har suttit på den under alla dessa år samt födt sig på anständigt vis. Knappt har det varit, men det är så stäldt för den mindre jordbrukaren, att det nästan är ingen, som får lefva så knappt som han. Han har emellertid suttit och sitter ännu. Han har icke ökat sin skuld, men icke heller kunna betala något af densamma. Men först på de sista åren har han kommit i verkligt trångmål, och blir det ingen ändring, så kommer det att gå allt mer och mer utföre för honom, och min öfvertygelse är, att han då, såsom tusentals andra, kommer att hemfalla till proletariatet.

För min egen del är jag fullkomligt öfvertygad om nyttan af jordbrukstullar lika väl för de mindre som för de större jordbrukarne, och ett motsatt påstående anser jag vara liktydigt med att slunga ut bränder samhällsklasserna emellan.

Vid Utskottets betänkande äro åtskilliga reservationer afgifna. Hvad nu först den af Herr Johansson i Noraskog afgifna beträffar, skall jag helt flyktigt förbigå densamma. Jag vill blott uttala, att jag beklagar, att Herr Johansson, när han skrifer en reservation i ett så allvarligt ämne, för det språk mot olika tänkande som han

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

gör. Jag beklagar detta, derföre att han intager en så framskjuten ställning i Kammaren och innehar en af Riksdagens förnämsta förtroendeplatser. Det är derför jag tycker, att han icke bort begagna sådant språk som han gjort.

Så kommer jag till en annan reservation, afgifven af Herr Olof Jonsson i Hof. När jag läste denna reservation, får jag bekänna att jag fick den tanken: antingen skämtar Herr Olof Jonsson eller talar han sanning. Han har ganska ofta skämtat inom Utskottet i allvarliga frågor, så att man får se temligen noga på hvad han skrifer för att komma under fund med om det är skämt eller allvar. Då vi inom Utskottet hade beslutat oss för spannmålstullarne, blef den andra frågan, som förekom till behandling, huru stora desse skulle vara. Det framställdes då proposition på just det belopp, som Utskottet här föreslår. Då hemstälde Herr O. Jonsson i Hof, att man skulle sätta en tull af 20 öre på 100 kilogram i st. f. 2 kronor för 100 kilogram, som här föreslås. Vid behandlingen af tullen på hvete föreslog han en tull af 4 kr. för 100 kilogram. Af dessa hans förslag gick naturligtvis icke något igenom, då ju hvar och en kunde se att han skämtade.

Uti reservationen säger Herr Jonsson: "en spannmålstull skulle verka hämmande på jordbrukets intensiva utveckling och, utan att derför medföra annat än skenbara fördelar, sålunda förrycka jordbruket ifrån den sunda riktning, hvarpå det numera med stor kraft slagit in, men vara till skada för hela vårt öfriga näringslif". I sammanhang härmed ber jag att äfven få yttra några ord angående en utaf Herr Fredholm från Stockholm utgifven brochyr, som behandlar samma ämne. Det heter der på sid. 20: "I detta sammanhang återstår att bemöta en ännu möjlig invändning, ty tullskyddsvännerna tröttna aldrig i att göra invändningar. Måhända skall man framkasta det spörsmålet, att om vi vidtaga den af tidsförhållandena påkallade och nu förordade förändringen i hushållningen och minska sädesodlingen till fromma för en ökad odling af foderväxter, i ändamål att genom utvidgad ladugårdsskötsel och derpå grundad mejerihandtering bereda oss större vinst af jordbruket, skall ej då, genom att andra länder af de rådande konjunkturerna tvingas gå till väga på samma sätt, uppstå en öfverproduktion, som slutligen äfven på detta område skall föranleda ruinerande pris och derigenom återförsätta vårt jordbruk i samma ogynnsamma läge, som det nu intager. På en sådan invändning kan endast svaras, att ännu äro vi ej der, och hvar dag hafver sin omsorg. Faran är ej heller så stor, så länge de stora kulturländerna genom sina skyddstullar verka återhållande på jordbrukets utveckling i dessa länder. Men när dessa länder en gång komma till bättre insigt om sina egna fördelar, och ladugårdsskötseln för oss derigenom kanske blir mindre lönande, så är vårt land lyckligtvis i besittning af sådana naturliga förmåner, att de åt vårt landtbruk öppna utsigt, att på många landthushållningens områden kunna åt sig bereda försteget i den allmänna konkurrensen. Många kulturväxter och särskildt fröen af åtskilliga viktiga sådana utveckla sig här fördelaktigare än i andra länder. "Nu är det min och jag tror de fleste landtbrukares mening att om man vill införa

ett intensivt jordbruk, så måste detta fotas på en rationel grund. Det är svårt, ja nästan omöjligt att sköta ett jordbruk intensivt och tillika frångå den rationella grund, hvarpå det bör hvila. Man säger då: "låt bli att odla de ädlare sädesslagen, utan slå in på en annan väg och odla hafre och foderväxter". Jag tror, i likhet med den siste talaren, att om man vill hafva ett väl skött jordbruk, så måste växtföljden göras så stor som möjligt är. Då nu dertill kommer att Herr Jonsson i Hof säger, att spanmålstullen skulle verka hämmande på jordbrukets intensiva utveckling, så säger jag honom tillbaka, att jag för min del tror, att en spanmålstull icke skulle verka något alls. Andra påstå att den skall verka med hela beloppet, men då kan det ju hända, att det rätta ligger midt emellan dessa påståenden. Att man skulle få 1 eller $1\frac{1}{2}$ kronor mera för 1 tunna spanmål kan väl icke enligt min uppfattning åtminstone, verka hämmande på jordbrukets intensiva utveckling. Detta hans tal är således mera fantasi än verklighet.

Representanten för Kristianstad höll ett mycket vackert tal uti frihandelsvänlig riktning och detta uti ganska hög mening. Jag vill nu icke ingå i några kommentarier öfver hans anförande, men jag kan icke underlåta att erkänna, att jag fick en egendomlig tanke, då jag hörde detta tal och det bifall, hvarmed det emottogs.

Jag läste för några år sedan en bok af den franske författaren Jules Verne, hvilken bok blifvit öfversatt till svenska språket, och då jag läste den kunde jag icke annat än beundra författarens fantasi-rikedom. Bokens titel var: "Om tusen år". Han har i denna bok utvecklat en fantasi, sådan att jag icke tror någon människa vara i stånd att följa honom eller tänka sig sådana ställningar och förhållanden som han gjort. Jag anhåller att i största korthet få redogöra för bokens innehåll. En person, antagligen författaren sjelf, satt en afton och funderade på, huru världen möjligen skulle se ut efter 1000 år. Då kom en fé, utrustad med allmakt, till honom och sade: vill du se världen, huru den ser ut efter tusen år? Det vill jag, svarade mannen. Han fick då domna af och såg i drömmen huru världen kommer att se ut om tusen år. Han såg då bland annat, att Söderhafsoarne voro *mera storartade* än sjelfva Paris. Féen kom då till honom och sade: nu ser ni huru det ser ut om tusen år. Men huru är tillståndet i Europa, frågade mannen. Derom viste hans ledsagare ingenting. Naturligtvis såg det ut der jemförelsevis som tillståndet för närvarande är bland rödsकिनen i vestra Amerika. Men huru har detta tillgått, frågade han. Det vet jag icke, svarade féen, men det finnes en historieskrifvare, som vet det. Han frågade då denne derom, och han sade, att det blifvit en sådan täflan mellan länderna och att allt dragit sig från Europa, som numera i afseende på kultur icke hade något att säga mot den nya världen.

Jag ber om ursäkt att jag framdragit detta, men då man ser hvilken utveckling den nya världen tagit under de senaste årtiondena samt betänker, att det icke dröjer mer än ett par år, innan Panamanäset genomskäres och den amerikanska vesterns alster komma att förqväfva den gamla världen, för så vidt vi icke skydda oss, så får

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
Forts.)*

jag säga, att om alla Europas stater skulle handla i den riktning, som Herr von der Lancken önskade, skulle vi måhända snart få den tanken realiserad, som uttalades i nämnda bok. Ty genom de alster, som nya världen sänder på oss, dragas kapitalen dit öfver och med kapitalet följer folkströmmen. Men lyckligtvis hafva statsmännen i andra land beaktat detta och satt en dam deremot.

Vi stå nu inför afgörandet af en allvarlig fråga; den tränger sig med oemotståndlig makt på oss alla, och på mig gör den ett sådant intryck att, då jag sett huru Ryssland, Tyskland, Österrike-Ungern, Italien och Frankrike redan sökt bevara det inhemska arbetet och inhemska produktion åt den inhemska marknaden, jag omöjligen kan göra annat än gå med på samma väg och därför biträda Utskottets förslag.

Jag vill ännu nämna en sak. I England, som ännu icke följt denna väg, utan fortfarande håller på frihandeln, hvilka stora rörelser försiggå icke der just nu! Vi veta att det urartat till upplopp i London och vi hafva sett af tidningarne att der ropas: bort med utländingarne, vi vilja hafva England för oss sjelfva och vi vilja hafva arbete och njuta dess frukter för oss sjelfva. Så låter det i detta beprisade England, frihetens stamland.

Herr Talman! Jag ber för min del få yrka bifall till Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Janson i Carlshed: Då det nu gäller att afgifva sitt votum i denna viktiga fråga, har jag äfven tagit mig friheten att begära ordet för att uttala min åsigt i densamma. Om jag då skulle handla efter min egen fördel, skulle jag naturligtvis yrka afslag på Bevillnings-Utskottets förslag, ty jag vet att, om spannmålspriset är lågt, skulle vi sågverksegare draga stor nytta deraf, derigenom att, då lifsförnödenheterna äro billiga, vi icke behöfde betala våra arbetare höga afföningar. Men då man sett saken på närmare håll och märkt, huru förhållandena äro i landet och för jordbrukaren i synnerhet, som exempel i den ort jag tillhör, ställer sig frågan helt annorlunda. För omkring 20 år sedan fans der i orten knappt ett enda hemman till salu och, om jag nu vore spekulant, vet jag icke hvilket hemman jag icke skulle få köpa. Så hafva förhållandena gestaltat sig under frihandelns välsignelserika och i allo så beprisade tid.

Här har sagts, att vi genom svälttullar skulle bringa våra arbetare till undergång. Deremot vill jag säga, att om man gifver folket arbete och sålunda söker föda dem på ett hederligt sätt och om man då vill hafva en ringa ersättning för hvad jorden frambringar, så svälter man dem väl icke. Det fans tider, då egendomsegaren fick dubbelt så mycket betaldt för spannmålen som nu och hade icke stor ränta å kapitalet likafullt, nu deremot betalas arbetaren dubbelt så mycket som förr och resultatet synas dagligen af konkursantalen. Vi hafva genom tidningar och till och med inom Kammaren anvisats, huru vi skulle sköta jordbruket, så att det bär sig. Men dessa anvisningar hafva i synnerhet kommit från sådana personer, som endast föda arbetarne med munnen, eller ock från tjänstemän, som kanske aldrig haft

något jordbruk. Den som är uppfödd vid och alltid haft jordbruk och förstår det, torde måhända bättre kunna bedöma huru jordbruket skall skötas än desse tidningsskrifvare och andra herrar. Man har vidare talat om de betryckta arbetarne i städerna. Men man besinnar icke, att de arbetare, som få sträfva långt mer än andra, äro just hemmansegarne och de mindre jordbrukarne, hvilka från klockan 5 på morgonen måste arbeta i sitt anletes svett till klockan 9 à 10 på aftonen. Der duger icke att framkomma för dem med förslag att inskränka arbetstiden till 8 timmar om dagen, som af en arbetareväu i Första Kammaren föreslås.

Här skulle vara mycket att tillägga i denna fråga, men då jag icke vill för mycket upptaga Kammarens tid, skall jag nu öfvergå till reservanternas yttranden. Vi hafva då först en reservant från Första Kammaren, med hvilken en representant från Bohuslän i denna Kammaré märkvärdigt nog instämt. I denna reservation sägas dessa för mig som landtbrukare obegripliga ord: "Då, enligt min oförripliga mening, spanmålstullar, om ock inkomstbringande för ett mindretal innehafvare af jordbruk i vissa delar af vårt land, likväl i det hela mera skada än gagna så väl idkarne af jordbruk som utvecklingen af jordbruksnäringen", etc.

Jag gratulerar Bohuslän att vara i den lyckliga belägenhet, att en dess representant kan instämman med Herr Generaltulldirektören i denna del. Den ort, jag representerar, är dock en mager ort, der det finnes mycket jordbruk, som eges af små hemmansbrukare; men af alla, jag der känner, tror jag ingen skulle kunna instämman med representanten från Bohuslän. Hvad åter beträffar en reservation af en annan ledamot från denna Kammaré, dertill en af Riksdagens förtroendemen, Herr Johansson i Noraskog, har jag väsentligen förekommit af min ärade vän på blekingebänken. Men nog är det märkvärdigt att se, hvilket språk föres i denna reservation, der det bland annat förekommer en så vacker strof, som »när tjufvarne börja träta» och dylikt. Sådant språk tror jag, kan passa den publik, som är van att läsa de vackra arbeten, som ofta förekommit af denna penna i vissa tidningar; för Riksdagen är det mindre lämpligt och borde aldrig från en förtroendeman kunnat förekomma.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till Utskottets förslag, som jag hoppas måtte komma af denna Kammaré åtminstone beslutat.

Herr Herslow: Det är icke utan en viss tvekan och i största ödmjukhet som jag ännu en gång tager till ordet här i en svensk riksdagskammaré, då jag i dag på förmiddagen af en af våra mest lysande talare blifvit i likhet med hela den öfriga skånska och halländska befolkningen utrangerad från den egentliga svenska nationen och, värre än så, då jag onekligen måste bekänna att jag ända från det ögonblick, då jag först började tänka i dessa ämnen, och det är nu mer än ett tjugotal af år sedan, instämt i våra svenska frihandlares »abderitiska vrövl». Jag tyckte naturligtvis, att detta uttalande visade något litet öfvermod från den ärade talarens sida. Men att

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

det icke var hvad han sjelf benämnde "okunnighetens öfvermod" utan, hvad som alltid hos honom gör sig gällande, de vidtomfattande studiernas, den djupa kunskapens, om ej försvarliga, så dock förklarliga öfvermod, det märkte vi genast af den framställning som omedelbarligen följde och hvori han gaf oss en öfverdådigt korrekt och lärorik skildring af den nationalekonomiska vetenskapens utveckling under ett århundrade och en med den glänsande statsmannens hela skarpblick uppfattad och koncentrerad teckning af skiftningarne i de europeiska staternas handelspolitik under de sista 2 à 3 decennierna. Mot denna sista historiska teckning — den förra skall jag icke här våga mig in på — vill jag emellertid fördrista mig att göra ett par små påminnelser.

Han kom in på skildringen af den öfvergång England gjorde från skyddstullsystemet till frihandeln och förklarade att den inträffade då, när Englands statsmän funnit, att nu vore tiden dertill inne, sedan under protektionismens hägn landets näringskrafter så utvecklats, att man segerrikt kunde upptaga konkurrensen med hvilken som helst annan nation. Det var, sade han, sir Robert Peels statskonst, som bestämde systemskiftet. Detta är icke sant; aldrig har statskonsten uppifrån blifvit hårdare behandlad af öfvertygelsen nedifrån än i det ögonblick, då spanmålstullarne i England afskaffades. Det skedde då, när inom de stora lagren af befolkningen förbittringen nått sin höjd, när i dalarne vuxit upp en storm, sådan ännu aldrig det engelska statskicket utstått, en storm, som nedifrån lyfte sig mot höjden och slutligen böjde sjelfva topparne inom dess regering och parlament. Sir Robert Peel var icke den, som inventerade denna reform; nej, han begagnade sjelf stormen för att, sedan han, från att vara protektionist, ändrat signaler, låta sig af den brusande stormens kraft föras upp på maktens höjder, som han nyss måst lemna. Och aldrig har ett folks innerliga öfvertygelse utvecklat en så besegrande kraft mot en så mäktig, herskande oligarki, som just då. Den tilldragelsen är således icke bevis på beräkning och statskonst, nej, den är bevis på huru stark en förbittring, koncentrerad hos den stora massan af nationen, kan blifva i anledning af dessa tullar. Må vi taga oss till vara att vi icke, liksom det engelska parlamentet, nödgas underkasta oss att tre nätter å rad en skylt öfver vår dörr anslås, der det står: "*Spanmälskrämarebolag*"; gör affärer i lagstiftning, skattpåläggning och spanmälsförsäljning åt nationen."

Det är icke heller alldeles riktigt, när den ärade talaren låter Frankrike gå öfver till protektionismen på grund af Thiers' omsorger om landets näringar. Frankrike hade i sjelfva verket, liksom vårt land, aldrig helt lemnat protektionismens väg, och att denna väg nu åter helt beträddes, dertill verkade helt andra orsaker. För Frankrike gälde det numera att uttaga 18 milliader, krigsombokostnader, hvaraf 5 skulle kontant erläggas till ett främmande rike. Och sjelfve furst Bismarck duger icke heller såsom exempel på en statsman, som endast af intresse för näringarne förer sitt land öfver till tullskyddet; han var frihandlare ända till det ögonblick, då det gälde att skaffa egna och tillräckliga inkomster åt det nyskapade kejsarrike, som hade honom

att tacka för sin tillvaro. Han hade försökt två olika utvägar att öka landets finanskällor, men utan framgång; slutligen fick han klart för sig, att detta konservativa parti, som förut bekämpat hans skatteplaner, skulle sluta sig till honom, om han beträdde den protektionistiska vägen. Då blef *han* protektionist; och från det ögonblicket daterar sig den allmänna omkastning, som strömningen tagit i Europa. Man bör således väl komma i håg, att för denne store politiker var ekonomien blott och bart ett politiskt medel, icke, såsom hos många af skyddsvännerna hos oss, politiken blott ett medel för ekonomien. Och i alla fall, är det så alldeles säkert, att den väg, denne lysande statsman på så många områden inslagit, är civilisationens framtidsväg? Bär den verkligen framåt denna väg, som uppslukar värdet af våra största ekonomiska ansträngningar och som låter millioner, nedlagda i kommunikationer, blifva dag för dag mera värdelösa? Är det icke snarare ett försök att flytta tidens visare ett steg tillbaka? Och vilja vi, med beundran för hans stora politiska snille, följa honom på denna väg, på hela hans verksamhet inom den inre politiken, låtom oss då också skyndsamt lägga oss till med dess tillbehör: socialist-lagar, lilla belägringstillståndet och hvad de allt heta, dessa samhällsförbättringar, som stå i nära samband med hans ekonomiska systemförändring.

Den ärade talaren nämnde äfven något om de lyckliga följderna af de nu protektionistiska ländernas öfvergång till skyddssystemet. Men är det då så, att detta Frankrike, detta Amerika äro så lyckliga, så rika på lönande arbete och allmänt välstånd? Jag skulle här kunna anföra en hel mängd siffror, men dels äro åtskilliga af dem redan af andra talare anförda här på förmiddagen och dels fruktar jag att trötta Kammaren. Herrarne känna i alla fall, lika väl som jag, att tillgången på arbete i Amerika redan nu på fjerde året varit sämre än hos oss. Ställningen i Frankrike är mycket sämre än hos oss. Näringsarna der gå tillbaka, och jordbrukarne klaga icke minst. Och Frankrike är dock nu vid sin fjerde tullförhöjning på lifsmedel. Skulle välsignelsen stå att finna, nationalrikedomen kunna vinnas på den vägen, nog skulle man då hafva för länge sedan der nått målet.

En sak är gudnås fullt riktig, den hvarom samme ärade talare och en talare på ölandsbanken erinrade, att för närvarande alla våra näringar lida. Man bör tillägga, för att göra sanningen fullständig, att *alla* länders näringar för närvarande lida. Och det är icke blott jordbruksartiklarna utan alla produktionsalster, som gå nedåt i pris. Så är förhållandet med kolonialvarorna: kaffe, socker och bomull; trä, jern och stenkol gå samma väg nedåt. Sveriges jordbrukare hafva således icke ensamma rätt att klaga, nej icke ens företrädesvis, ty de hafva vissa områden, der afkastningen ännu är god; dit hör den vigtiga mejerirörelsen. Visserligen har denna rörelse under de senare månaderna något försämrats, men under hela föregående året, med undantag af två eller tre månader, var dess kontanta afkastning jemn och god. Dessutom har *vårt* jordbruk den förmånen, att de sädeslag, det hufvudsakligen frambringar för export, hålla sig rätt bra uppe i pris, och att hufvudsakligen endast den sädesvara fallit, som vi icke producera mer än för eget behof. Att emellertid jordräntan och i följd

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

deraf jordbrukskapitalet börjat sakta falla, är sant. Men det är icke någon egendomlig företeelse för detta slags kapital, och man bör icke af denna anledning föra ett allt för starkt tal. Ty att, såsom det visat sig af åtskilliga under sista tiden gjorda egendomsförsäljningar, jordvärdet fallit i jämförelse med de pris, som jorden betingade under den tid, då den gälde högst — detta är ju icke märkvärdigare, än att husen och tomterna här i Stockholm nu ej på långt när kunna realiseras till samma pris, som de för 2 eller 3 år sedan ansågos värda. Men icke kan man hvarken af den ena eller andra anledningen fordra, att staten skall vara assuradör för eller skydda mot dåliga konjunkturer. Om sådant också är möjligt i fråga om någon af de små näringarna, så är det alldeles omöjligt att en så stor näring som jordbruket, som kan sägas bära alla de andra, kan ur sitt tryck verkligen lyftas upp af dessa, om de ock slå sig tillsammans.

Det närvarande trycket på det europeiska näringslivet visar för öfrigt en egendomlig sida. Eljest, när alla varor falla i pris, brukar detta i regeln sammanhånga dermed, att penningpriset stiger. Men vi hafva sannolikt aldrig haft någon period — åtminstone vet jag icke det — då penningvärdet i Europa allmänt stått så lågt som nu. Trycket beror tydligtvis icke på en minskning af omsättningsmedlen, såsom anhängarne af bimetallismen vilja framställa det, utan på en minskning i konsumtionsförmågan öfver hela världen. Men äro vi då så säkra på, att icke skyddstullsystemet har sin andel i detta resultat? Man har mer än en gång hört yttras, att protektionismen skapar arbete, och jag vågar antaga, att detta är den allmänna förutsättningen hos dem, som ansluta sig till detta system. Men, mine herrar, protektionismen *minskar* arbetet. Det är ett faktum, åtminstone om man tager hänsyn till hela världens arbete. Minskas varuutbytet nationerna emellan, då läggas skeppen upp, då hämmas eller afbrytes verksamheten i hamnarne och å jernvägarne, i de verkstäder, som arbeta för rederirörelsen, och jernvägstrafiken och i de bruk som förse dessa verkstäder. När omkring hvarje land en mur uppreses, som icke kan passeras, då måste en mycket viktig gren af det menskliga arbetet ligga stilla. Protektionismen höjer icke heller arbetslönen. Det finnes icke ett enda exempel på, att en näring blott därför, att den åtnjuter skydd, höjer arbetslönen, så vida den icke genom konjunkturerne fått en större lyftning. Jag vågar påstå, att man icke kan i vårt land uppvisa sämre aflönade arbetare än dem, som arbeta i de mest skyddade näringarna.

Om tullar således i sjelfva verket icke öka arbetstillgången eller höja arbetslönen, är det deremot alldeles säkert, att de höja produktions- och lefnadskostnaderna. Men äfven detta har i dag förnekats af en talare, som, bland mycket annat, på sitt vanliga drastiska sätt yttrade sig ungefär så här: "nu säger man, att om tull sättes å den spannmål som behöfver införas, sägom fjerdedelen af landets hela behof, så ökas dermed priset äfven å de tre fjerdedelar, som landet sjelf producerar, och ökas med hela tullbeloppet; något så rasande har jag aldrig hört". Jag vågar härtill svara, att jag för min del aldrig tror mig hafva hört något befängdare än detta den ärade talarens

eget resonnement, enligt hvilket tullen endast skulle höja priset på den fjerdedel af vår rågförbrukning, som vi hemta utifrån. För mig, och jag tror för alla inom Kammaren, utom den ärade talaren sjelf, är det dock alldeles klart att, om vi verkligen *behöfva* från utlandet inköpa en stor del råg, hvilken vid tullgränsen kostar oss i dag t. ex. 12 kronor pr tunna, och om vi så i morgon åsätta råg en tull af 2,50 kronor pr tunna, så skall äfven den redan inom tullgränsen befintliga rågen stiga och icke kunna köpas inom landet för lägre pris än omkring 14,50. Hafva vi deremot redan det behöfliga quantum råg inne, då blir naturligtvis stegringen ingen. Under rika skördeår, då vi antingen helt och hållet eller till allra största delen kunde fylla vårt sädesbehof af egen gröda, då skulle således en tullsats å säden i förra fallet icke komma att vålla någon prisförhöjning alls och i det senare endast en obetydlig sådan. Ty om vi för fyllandet af ett visst näringsbehof i regeln använda t. ex. $\frac{9}{10}$ af landets egen produkt och $\frac{1}{10}$ utländsk vara, skulle vi, om vi funne att den sistnämnda blefve genom tullen för dyr, söka något surrogat för att ersätta den återstående tiondedelen, kanske också derjemte något inskränka konsumtionen, hvilket särskildt blefve fallet om ifrågavarande näringsmedel i viss mån kunde räknas till lyxen eller njutningsmedlen. Under sådana förhållanden kunde, såsom sagdt, ganska höga tullar åsättas, utan att detta skulle utöfva något egentligt inflytande på varupriset. Men behöfver ett så stort quantum införas som en fjerdedel af landets hela konsumtion, och är det fråga om ett så allmänt och oundgängligt näringsmedel som rågen, då kommer tullen sannerligen att verka, och verka med full kraft.

Härvid är dock att märka, det spanmålstullen verkar mindre tryckande för dem, hvilka till allra största delen förtära s. k. finare bröd, i hvilket ingår en mängd andra faktorer än mjöl, hvaremot, hvad angår det simpla bröd, som består endast af mjöl och vatten, tullen har en absolut verkan å priset. Följden är naturligtvis, att ju simplare bröd jag äter, dess större skatt får jag betala; och ju mer jag i saknad af ädlare näringsämnen uteslutande får lefva af bröd, dess hårdare träffas jag af skatten. Dess storlek och tyngd växer naturligtvis också i direkt proportion till det antal munnar jag har att fylla. Alltså: ju svårare jag har att taga mig fram förut, dess hårdare drabbas jag af spanmålstullen, ju svagare skatteförmåga, dess högre skatt. Det är detta som gör mig så ytterst motvillig att acceptera det förslag, som nyssnämnde ärade talare framstälde i sin uppmaning till oss att sänjas och göra åtminstone ett experiment med sådana tullar.

Utom faran att på denna väg komma att införa en ytterst orättvis beskattning, är det ytterligare tvenne saker, som här vid lag skrämma mig. Först och främst kan jag icke veta, huruvida detta experiment, detta första steg skulle, om det misslyckades, blifva det enda steg vi toge på den vägen eller snart skulle följas af ett andra. Jag är öfvertygad om det senare. Ty om vi nu göra ett försök i den riktningen, men märka att det icke åstadkommer någon effekt, så ligger frestelsen nära till hands att göra ett nytt experiment med något högre tull-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

satser, och på det sättet komme den ena tullförhöjningen på lifsförnödenheter att följa på den andra. Men icke nog dermed. Hade vi väl en gång börjat med att höja priset på jordbrukets alster, skulle, derom kan man vara förvissad, öfriga näringar komma med anspråk på likartad förmån och hvarenda en med skäl yrka: efter som ni höjt produktionskostnaden för oss, måste ni äfven hjälpa oss till förhöjda pris på våra produkter. Och härmed vore vi inne på en ständig kapplöpfung mellan de olika näringarna, hvarigenom allting fördyrades och det ändå vore tvifvelaktigt huruvida någon blefve nöjd. I Frankrike höjes som sagdt tullen å jordbruksalster i år antagligen för fjerde gången. Tyskland har för sex år sedan infört denna tull och derefter redan en gång höjt den. Vi komma att göra på samma sätt; och det är därför, att vi icke kunna stanna vid den tull som i dag föreslås utan måste fortgå i samma riktning, som jag anser äfven detta *lilla* experiment vara farligt.

Den andra faran är af social-politisk art och sammanhänger med spannmålstullens orättvisa som beskattningsform. Vi må icke taga den sidan af saken så lätt, som mången må hända gör. Vi hafva i vårt grannland Danmark nyligen fått en icke betydelselös officiel uppskattning af rågtullens betydelse såsom skatt. Ministèren Estrup, som påstås icke just vara särskildt ömsint för de smås kraf, och som deremot å andra sidan måste anses synnerligen intresserad för att på alla sätt vinna landbrukets gunst, och åter draga dess representanter på sin sida, vågade ändå icke i jordbruksintressets namn insätta rågen bland de sädesslag, å hvilka föreslogs tull. Ministèren förklarade offentligt, att jordbruket behöfde hjälp, lyftning, stöd; man ville gerna gifva det allt möjligt sådant; men rågen måste man dock stryka ut ur de tilltänkta beskattningsföremålen, ty det var, som det hette, "hvarken lämpligt eller billigt att fördyra nationens förnämsta näringsmedel".

Det enda rent principiella i vårt svenska tullsystem, förutsatt att vi kunna i vår tullagstiftning anses hafva haft något system, har ju också varit detta, att priset på de för lifvets uppehållande oundgängligaste näringsämnen icke skulle höjas. Det är denna enda respekterade princip i hela vårt tullvirrvar, som nu skulle öfvergifvas. Jag, liksom åtskilliga af Eder, har fått mig tillsända petitioner i tullfrågan att frambara till Kammarken. Jag bevistade också nyligen i min hembygd ett för denna frågas pröfning utlyst möte, som var rätt märkligt. Vid saken voro närvarande män af alla samhällsklasser och de togo saken med djupt och besinningsfullt allvar. Jag ditkom blott som åhörare och fick äfven många beaktansvärda framställningar att höra, men jag erinrar mig särskildt ett yttrande af en gammal arbetare, en underlig gubbe för resten. Han yttrade i bitter ton — mannen var helt blek — "när jag med mina barn hvarje morgon beder till Honom, som herskar deruppe: gif oss i dag vårt dagliga bröd, så är det *grymt* af dem, som herska här nere att söka förknappa och fördyra, hvad Han gifver oss". Och så arbetade han sig under talandet upp till en våldsamt passion, som rigtades mot regeringen, embetsmännen och Riksdagen — samt alla dem, som han

trodde ville försvåra hans och hans barns lifsuppehälle. Han erinrades af ordföranden om, att hvarken regeringen eller embetsmännen hade med saken att göra, och att Riksdagens beslut i frågan ännu icke fattats. Men, mine herrar, här äro tusentals, ja hundratusentals menniskor, som hafva precis samma känslor och hos hvilka samma bitterhet skall alstras af ett beslut, som öfverensstämmer med motionen. Jag fick för några dagar sedan från Karlskrona en petition mot tull. Den sändes till mig, därför att staden då icke hade någon riksdagsman; och som den är min födelsestad och min barndoms hembygd samt naturligtvis också därför, att den kände mina åsigter i frågan fick jag för den gången blifva dess representant. I denna petition uttalas den förhoppningen, "att en sådan skattepåлага *aldrig* må komma att i vårt land utdebiteras, enär den skattdragande, ehvad han förmår bära beskattningen eller icke, ålägges att betala afgift till statsverket för det att han får stilla sin hunger med de födoämnen, som äro för livvets underhållande alldeles outhärliga. Vi finna det för öfrigt hvarken öfverensstämmande med kristlig anda eller med sundt förnuft, då vi den ena stunden uppsända andaktsfulla böner till den högste att han måtte "bevara oss för dyr tid", hvarefter vi den andra genom orimliga pålagor, som hårdast träffa den fattige, söka att för honom göra livvets nödtorft så oätkomlig och dyrköpt som möjligt". Jag vill icke läsa upp mera. I finnen, mine herrar, att det är samma åsigter, nära nog samma uttryck, som hos den gamle på Malmömötet. Petitionen har 1,720 underskrifter, hvilka samlats på fyra dagar. Man blef nemligen rädd, därför att man förnam, hurusom en annan del af kommunens medlemmar ämnade söka få ihop en petition i motsatt rigtning.

Härmed är jag inne på den andra faran, som spanmålstullen i mina ögon för med sig, den social-politiska. De känslor, som alstras af ett sådant steg, kunna blifva oss ödesdigra. Jag tror, att den ekonomiska vinsten icke ens af dem, som skatta den högst, kan skattas jemförlig med den politiska förlusten. Vi känna alla vår arbetarebefolkning. Jag känner den väl från min ort och jag vågar påstå, att lugnare och hederligare arbetare än våra har intet land i världen. Man har, som vi veta, försökt att rycka dem in i hvad, jag vill icke säga protektionism, utan ock en hel hop andra olyckliga samhällsförhållanden hafva skapat i andra länder -- den stora anarkistiska omstörtningströrelse, denna ström, som rör sig på djupet af så många europeiska samhällen och underminerar dem. Men hos oss har försöket icke gått. Man har här i dag ett par gånger begagnat uttrycket "hissa den röda fanan". Den fanan *kan* icke hissas hos oss därför, att det icke finnes något att skriva på densamma, ingen devis som kan sätta sinnena i brand. Med tacksamhet emot Gud och vårt lands historiska utveckling måste vi erkänna, att det finnes ett mindre antal brandämnen hopade hos oss än i något annat land. Likhet inför lagen är mera en sanning här i Sverige än den tror, som icke känner förhållandet i andra länder. Klasshatet är numera hos oss alldeles borta; förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare är nästan genomgående

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

godt; den sociala skillnaden är bortfallen och, om den till någon ringa del kvarstår, är den dock icke svårare, än att den fattige arbetarens pojke kan på skolbänken sitta sida om sida med grefvesonen, blifva hans likstälde kamrat vid universitetet och derefter, då statens banor stå dem båda öppna, kan gå förbi honom på vägen till offentlig heder och utmärkelse. Huru många finnes icke inom just denna Kammar, hvilkens vagga stått i kroppsarbetarens hem? Hvar i hela Europa förekommer detta så ofta som här, mine herrar? Det är föga mer än tänkbart i Tyskland, nästan otänkbart i Frankrike och har ända till allra sista tiden varit mer än till hälften omöjligt i England. Allt detta gör, att man här icke kan få eld på den låga, som erfordras för att tända de facklor, hvarmed den omtalade processionen med röda fanan skall gifva sig åstad. Men, antagen en tull af beskaffenhet, att allmänheten tror, att de maktogande i landet, Riksdag och regering, jordbrukare, industriidkare, med ett ord innehafvarne af det fasta och lösa kapitalet, göra det till sin fördel och lägga hela tyngden deraf på arbetaren och hans barn, införens här i landet "svälttullar" — det giftiga ordet är redan funnet — då hafven I inskriptionen på den röda fanan, och då kan denna fana äfven i vårt land bäras i spetsen för samhällsfiendliga härskaror.

Jag vill till slut tillåta mig att göra en liten erinran till denna Kammares högt aktade majoritet. Det fans en tid, mine herrar, då Sveriges rikets allmoges icke gent emot de tre privilegierade stånden förmådde skydda sig emot att statsbördornas tryck till största delen vältrades på densamma. De känslor dessa tunga, stundom föga rättvisa bördor lemnat efter sig hafva ärfts genom generationer, äfven då sjelfva orättvisorna icke kunna sägas hafva ärfts. Tiderna äro sedan dess förändrade; ständsrepresentationen är afskaffad och Sveriges allmoges har nu en hufvuddel, ja hufvuddelen af den politiska makten. Begån nu icke sjelfve samma synd, som man begått mot Eder! Edert första arbete varade uti 20 år och bestod uti att bana Eder den väg, på hvilken I skullen göra Eder fria från detta gamla tryck. Gån nu icke sjelfva och läggen ett ännu orättvisare tryck på dem, som *nu* äro politiskt maktlösa.

Herr Talman! Jag kan icke annat än yrka afslag & Utskottets hemställan.

Med Herr Herslow instämde Herrar *Thomasson* och *Björkman*.

Herr Unger yttrade: Det enda egentliga praktiska skäl, som af frihandelsvännerna anföres mot dessa tullar, är, att genom den dem så kallade arbetarne skulle blifva försatte i en ogynsammare ställning än förut. Det är åtminstone ett skäl, som ofta upprepas. För min del kan jag dock icke finna detta alls vara bevisadt.

Jag vågar nästan påstå, att ingen samhällsklass under senare tider fått sina ekonomiska existensvilkor så förbättrade som arbetarne, och om de nu, då andra samhällsklasser lida hårdt betryck, finge göra något offer för det allmänna bästa, vore det väl icke så himmelsskriande. Men efter min åsigt kommer arbetaren, långt ifrån att drabbas

af något offer genom den nu ifrågasatta spanmålstullen, tvärt om att deraf hemta, han liksom andra, en fördel.

Då jag nu säger, att de så kallade arbetarne på sista tiden fått sina lefnadsvilkor förbättrade, har jag dermed icke velat säga, att detta förhållande grundar sig på frihandelssystemet och det dermed i nära sammanhang stående manchestersystemet. Hvilka följder detta system haft med sig, derom vittnar den gränslösa nöd, som råder bland en stor del af arbetarebefolkningen i England, derom vittna de rop efter bröd och arbete, som höras derifrån. Nej, om, enligt hvad jag från sakkunniga personer hört uppgifvas, arbetarnes ställning i vårt land är jemförelsevis bättre än i flertalet andra europeiska länder, beror detta i väsentlig mån derpå, att våra arbetsgifvare icke kunnat förmå sig att tillämpa det hänsynslösa manchestersystemet. De hafva icke kunnat förmå sig att betrakta arbetaren som en lefvande maskin, som man förhyr på någon tid och släpper från sig, då man tror sig kunna få hyra en annan för bättre pris eller en bättre för samma pris. Våra arbetsgifvare hafva icke kunnat undgå att känna mänskligt deltagande intresse för gamla trotjenare och visa barmhertighet mot de arbetares familjer, hvilka råkat i trångnål. De hafva icke haft hjerta att bringa ner arbetslönerna till det minsta möjliga för att derigenom taga oskäligen vinst af arbetarnes svett och möda; och utan tvifvel fins det många arbetsgifvare, som endast af barmhertighet hålla lönerna uppe och bibehålla sina arbetare, ehuru de sjelfve hafva förlust af sin rörelse. Men de kunna tvingas att blifva hänsynslösa manchestermän. För närvarande fins det på landet ett långt större antal än förr af unge arbetsföre män, som icke är i stånd att skaffa sig stadig arbetsförtjenst och därför vänder sig till städerna. Men äfven der råder arbetsbrist i följd deraf, att åtskilliga fabriker måst lägga ned sin verksamhet. Då nu till våren naturligtvis ändå mera ledigt arbetsfolk kommer att söka sitt uppehälle i städerna, får man icke förundra sig, om fabriks- och näringsidkare begagna sig af detta tillfälle att för billigt pris få arbetare, såsom under närvarande förhållanden enda möjligheten för deras rörelse att bära sig. Då det således är att vänta ett stort prisfall för arbete, och då för ingen ett stort och hastigt prisfall kan vara mera olycksbringande än för arbetaren, som icke har något kapital att lefva af, medan han väntar bättre tider, framställer sig den frågan, hvilka medel man skall använda för att skydda arbetaren för den alltför svåra stöten. Som ett sådant kan ifrågasättas statens ingripande genom anordnande af allmänna arbeten. En sådan utväg är dock ganska farlig och bör icke användas förr än i yttersta nödfall, och för öfrigt, hur stark staten än är, kan hon dock icke gifva arbete åt alla. Bättre vore då om, sådan ställningen nu är, den enskilde i stort kunde gifva arbete åt de arbetssökande och för detta ändamål finnes enligt mitt förmenande ingen lämpligare utväg än tullar. Visserligen tror jag icke, att de större jordegarne eller fabrikanterna härigenom skulle få någon nämnvärd tillökning i sina inkomster, men naturligtvis finge de större utsigt att sälja sina alster, hvilket icke kunde undgå att verka lifvande på deras mod, på samma gång de derigenom sattes i tillfälle att använda ett större antal arbe-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående införande af spannmåls-tullar. (Forts.)

tare, så att dessa icke oafslåttligt behöfde trycka ned arbetspriset för hvarandra.

Nu säger man, att man vill vara med om tullar, men icke då det gäller spannmål.

Ja, derest landtbruket bure sig väl, så att landtbrukaren utan svårighet kunde betala de derigenom ökade produktionskostnaderna för industriens alster. Det har ock funnits tider, då jordbruket kunnat göra detta.

När under förra århundradet en mängd storartade industriella företag erhöilo understöd, så kan det icke nekas, att en god del af medlen dertill togs från landtbruket. Nu befinner sig emellertid detta i en lika svår ställning som industrien. Vid sådant förhållande må man väl tillse, att såväl den ena som den andra näringen understödes. Skulle industrien ensamt, men icke jordbruket, understödjas af tullar, så komme industrien att icke vinna synnerligen mycket derpå, emedan dess förnämste afnämare, landtbrukaren, icke hade råd att tillgodose sina behof. Omständigheterna äro nu sådana att, till förekommande af de svåraste olyckor, så väl den ena som den andra af dessa näringar — jordbruket och industrien — äro i behof af skyddstullar.

Det stod för någon tid sedan att läsa i en tidning, att man i Småland kunde få köpa en tunna potatis för 1 krona 75 öre. Och priset på andra lifsförnödenheter var väl derefter. Vore det billiga pris på lifsförnödenheter hvad arbetaren framför allt behöfde, skulle väl folk från öfriga delar af riket, der ett motsatt förhållande eger rum, strömma dit; men ser man till, huru det i verkligheten förhåller sig, så skall man finna, att arbetare från Småland och Verm-land och andra fattiga bygder begifva sig till orter, der lifsförnödenheterna äro dyrare; och ingen kan vara i förlägenhet om svaret på den frågan, hvarför de så göra. De göra det, emedan de der kunna hafva att påräkna att få större aflöning för sitt arbete samt blifva i tillfälle att, oafsedt de dyrare lefnadskostnaderna, göra några besparingar.

Många äro de, som hysa förhoppning om att kunna få äfven under nu rådande förhållanden fortfarande bibehålla samma stadigvarande arbete och samma aflöning, som de nu innehafva. Under detta antagande å deras sida är det naturligt, att de motsätta sig införandet af tullar, som komme att fördyra lifsförnödenheterna för dem. En sådan uppfattning har gjort sig gällande äfven inom den ort, jag tillhör. Några hundratals personer, hufvudsakligast arbetare uti industriella yrken inom den valkrets, som jag har den äran att representera, hafva tillskickat mig adresser med begäran att jag skulle rösta emot spannmålstullar. Men då jag finner, att de förutsättningar, på hvilka de grunda sin uppfattning, äro ogiltiga, så kan jag icke låta mig deraf bestämmas.

Nu har jag dock hufvudsakligen talat endast om de fria arbetarne på landet, arbetarne i städerna och om fabriksarbetarne. Men, mine herrar, det finnes en klass, som arbetar lika mycket som dessa arbetare, nemligen de mindre hemmansegarne, som sjelfve bruka sin jord, statkarlar och torpare. Skulle vi icke hafva hjerta äfven för

dem? Jag är öfvertygad om att det finnes ingen arbetsklass, som lever så enkelt och tarfligt, som just denna. Denna klass af arbetare får försaka mera än de öfriga. En hemmansegare kan icke på samma sätt som den klass af arbetare, hvarom jag nyss talat, köpa sina förnödenheter af prima vara. Han måste begagna sig af de produkter, som hans jord frambringar, och bland dessa produkter måste han själf nöja sig med de sümsta, ty han får icke sälja något, om han icke har en god vara att afyttra. Men man säger, att den mindre hemmansegaren icke har något att afyttra. Jag medger att det icke finnes så många, åtminstone icke från min trakt, som hafva synnerligen mycket af råg och hvete att afyttra; men den, som det ej har, måste i allt fall bereda sig utvägar att få afyttra något för att kunna skaffa sig de penningar, som han oundgängligen behöfver, och detta gör han då på ett eller annat sätt, såsom t. ex. genom att föda upp en gris eller en stut för afyttring, eller genom att sälja några marker ull eller några tjog ägg, o. s. v. När nu hvete och råg stå i rampris, så sjunka äfven andra landtmannaprodukter, och det lönar sig icke att sälja dem, förutom svårigheten att dem afyttra. Det är ju uppenbart, att torpare och statfolk samt med dem jemförliga klasser måste befinna sig i en ännu svårare ställning. Jag är därför för min del af den öfvertygelsen, att de nu föreslagna tullarne — inclusive å landtmannaprodukter — icke skola löda till skada utan fördel för de mindre landtbrukarne och de fasta arbetarne på landet, särskildt i tider sådana som dessa, då de derförutan hafva att emotse stora prisnedsättningar på jordbruksalster och på arbete.

Mina herrar, medan jag har ordet, skall jag, utan sammanhang med hvad jag förut yttrat, be att få nämna något om en uppgift i Utskottets betänkande, som tarfvar en belysning. Det är rena sanningen, att jag aldrig kommit att tänka på, att vi prester kunde hafva en särskild fördel af tull på spanmål förr än i fjol, då sådant yttrades här i Kammaren, under påstående, att det skulle vara förklaringen på, hvarför vi prester voro för tullskyddet. Jag hade då begärt ordet, men strök ut mitt namn, emedan jag icke hade mod eller lust att tala, då jag icke kunde tala fritt och utan misstanke för att uppträda af egen nytta. Nu har denna sak blifvit berörd af Herr Johan Johansson i Noraskog, hvilken i sin reservation anført bestämda siffror angående de verkningar, tullen skulle hafva på presternas inkomster, och derför kan jag nu lättare upptaga frågan. Han säger nemligen: "Utom andra inkomster åtnjuter den svenska statskyrkan och dess presterskap i tertial- och lönetionde, prostetunnor, kyrktionde m. m. ett spanmålskvantum, som enligt skatteregleringskomiténs specialtabeller uppgår till omkring 2 millioner kubikfot. En genom den nya tullsatsen orsakad pristäthöjning af 37 $\frac{1}{2}$ öre för kubikfot spanmål bereder således statskyrkans presterskap ett litet nätt dyrtidstillägg af 750,000 kronor." Jag är icke i tillfälle att kunna kontrollera den första sifteruppgiften, på hvilken hela resonementet hvilat, men den förefaller mig temligen hög, när jag tänker på presternas inkomster i det hela och vet, att en stor del af dessa ingå i form af boställen och kontanta bidrag. Jag har försökt att få behöflig upp-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

lysning i de nämnda tabellerna men icke varit i stånd dertill. Jag antager i alla fall, att uppgiften är riktig. Två millioner kubikfot spanmål är således den quantitet, som här ligger till grund, och nu förutsättes en prishöjning af $37\frac{1}{2}$ öre. Det är dock känt, att den spanmål, presterskapet uppbär i aflöning, består af flera slag. I somliga trakter af landet utgöres densamma af $\frac{1}{3}$ af hvardera sädesslagen råg, korn och hafre, i andra delar af $\frac{1}{2}$ råg och $\frac{1}{2}$ korn, i andra åter af $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ hafre och i några delar af landet af uteslutande korn. Jag har icke sjelf kunnat utarbета någon uppgift på hvad hvardera slaget går till, men af en person, som satt sig in i denna fråga, har jag erhållit den upplysningen, att spanmålen i det hela utgår med ungefär $\frac{1}{3}$ i råg, $\frac{1}{2}$ i korn och $\frac{1}{6}$ i hafre. På hafren har man icke föreslagit att lägga någon tull, så att den inverkar icke på presternas lönförhöjning, och beträffande kornet vet man, att man deraf har ett öfverskott till export, och då bör väl ingen kunna antaga, att tullen kommer att förorsaka någon höjning i priset på korn. Höjningen skulle således gälla tredjedelen råg. Det synes mig visserligen vara för högt tilltaget, då man menar att förhöjningen skulle uppgå till lika mycket som hela tullsatsen på denna del, och man kan icke skäligen antaga detta. Men jag skall nu icke göra någon anmärkning mot ett sådant antagande, utan taga det för godt. Då nu en tredjedel utgöres af råg, komma vi först till att detta belopp af 750,000 kronor måste reduceras till $\frac{1}{3}$ eller 250,000 kronor. Men reservanten sjelf säger ju, att i dessa 2 millioner kubikfot ingår tertial- och lönetionde, prostetunnor, kyrkotionde m. m. och således väl äfven vin- och byggnadssäd och dylikt, hvori råg väl ingår till lika del som i presterskapets löner, och hvaraf presterskapet icke får allt. Äfven dessa 250,000 kronor måste således minskas med så stor del af det höjda rågpriset, som går till kyrkan och är en församlingens förmån, emedan deras utgifter derigenom minskas men alls icke presterskapets. Om man således minskar summan med endast 10,000 kronor, som väl icke må auses illiberalt, återstå att fördelas på presterna 240,000 kronor. Man må dock icke inbilla sig, att vi redan det första året skulle komma i åtnjutande af hela denna summa. Herrarne torde erinra sig, att presterskapets löner utgå efter medelmarkegången. Om priset på hela spanmålsquantiteten nästa år på grund af tullarne skulle höjas med 240,000 kronor, så gör det för det första året blott $\frac{1}{10}$ af sagda belopp eller 24,000 kronor. Följande året stiger det, och om stigan- det sker i samma proportion, blir det först om tio år, som hela beloppet 240,000 kronor tillkommer dem. Det är således en tillökning af endast 24,000 kronor i presterskapets löneförmåner *under det första året* tullen införes, och detta med de liberala siffror, jag antagit. Dessa 24,000 kronor komma att fördelas temligen ojemnt, men då presternas antal inom Sverige är omkring 3,000, skulle det öfver hufvud på hvarje prest komma i medeltal åtta kronor, och om förhöjningen fortfore under alla tio åren, skulle den stiga till 80 kronor. Till dessa tal reducerar sig den stora summan 750,000 kronor. Jag är öfvertygad om, att mången prest med mig hellre skulle afstå från sin andel i detta tillägg, än att beskylas eller ens misstänkas för

att i en så fosterländsk fråga som denna handla af simpla, egennyttiga bevekelsegrunder.

Men denna förhöjning i presternas löner vore i sjelfva verket icke så alldeles orättvis. Vi prester äro, som bekant, vid våra löneförhållanden beroende af markegångspriset. Riksmedelmarkegången för 1882 var för 1 kubikfot, hälften råg och hälften korn, 2 kronor 60 öre och 1885 1 krona 98 öre. Detta visar en prisskillnad af 62 öre. Då vi nu veta att kornet föga sjunkit i värde, kommer denna prisskillnad således egentligen endast på den halfva kubikfoten råg. Jag antager alltså att priset å en half kubikfot råg har fallit med 50 öre och på hela foten således med 1 krona. På 4 år har således riksmedelmarkegången fallit med 1 krona per kubikfot råg. Detta gör en minskning i inkomster — visst icke på 2 millioner, såsom det skulle blifva efter Herr Johanssons sätt att räkna — men dock en minskning af omkring 600,000 kronor eller på hvar och en af de 3,000 presterna 200 kronor. Om nu presterna hafva olägenhet af spanmålsprisets fallande, hvilket inga andra embets- eller tjänstemän hafva, så vore det väl icke så obilligt, om vi också finge fördel af den stegring i priset, som kan ifrågakomma. Väl är det emellertid möjligt att, såsom Herr Johanson säger i sin reservation, "de frikyrkliga" — och kanske äfven många andra — anse oss prester icke vara förtjenta af en dylik uppmantran. Men hvad jag är fullt och fast förvissad om, det är, att ingen enda i denna Kammare skall låta denna, jag hade så när sagt olyckliga eller åtminstone oundvikliga lönetillökning i någon mån inverka på sitt beslut i denna stora fosterländska fråga.

Herr Talman! Jag har blott i förbigående velat beröra denna sak, på det att den skulle erhålla åtminstone någon belysning. Hvad jag egentligen velat säga, det är, att jag tror att de nu föreslagna skyddstullarne å spanmål icke kunna vara så oförmånliga för arbetarne, och att jag icke företrädesvis vill se på de större industriidkarne utan tillika på arbetarne.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag om tull, och nu särskildt om bifall till det förslag som föreligger i punkten 1.

Med Herr Unger instämde Herr *Lars Persson* i Heljebol.

Herr Odell: Då denna fråga är af en ofantligt stor betydelse för hela landet, anser jag det vara min pligt som folkrepresentant att gifva till känna min ställning till densamma.

Enligt min åsigt har denna fråga nu kommit i det skede, att den koncentrerar sig kring arbetsgifvarens och arbetarens ömsesidiga välbefinnande. Den ena parten synes nemligen hafva ömmat för arbetsgifvaren, den andra för arbetstagaren, och i så måtto hafva ju, enligt mitt förmenande, båda parterna rätt. Men jag tror för min del, att vi icke kunna vinna den ena saken utan att på samma gång vinna den andra. Jag har här hört framställas många detaljer, som tagit sig rätt underliga ut, och många repliker, som förefallit mig ännu underligare. Men af allt hvad jag kunnat finna har saken för mig stält sig så, och står ännu i denna stund så, att arbetarens välbefin-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

nande aldrig någonsin kan grunda sig på arbetsgifvarens ruin. Kunde man med grundade skäl påstå detta, ja, då kunde man också skilja dessa tu frågor åt. Men jag betvivlar på det högsta att man kan det. Jag har aldrig, under den tid jag varit i tillfälle att betrakta förhållandena å den ena och den andra sidan, kunnat finna annat än att arbetsgifvarens välbefinnande är arbetarens välstånd; och jag skulle önska att någon kunde öfvertyga mig om motsatsen, men jag tror att det är omöjligt. Är det nu så att arbetsgifvarens välbefinnande är arbetarens välstånd, ja då vet jag icke, hvartill det skall tjena att så mycket i detalj utbreda sig i denna sak. Vi hafva faktum för ögonen, det är omöjligt att slå döförat till för nödroppen från landets alla delar. Vi hafva icke rätt dertill.

Jag vill icke i likhet med många föregående talare säga att sädesspriset icke skulle höjas genom de föreslagna spannmålstullarne, ty jag tror icke att man tjänar saken mycket genom att på ett eller annat sätt, om jag så vågar uttrycka mig, krängla in den. Meningen är ju att de föreslagna tullarne skulle verka en förhöjning i våra nu nedtryckta sädesspris. För öfrigt tror jag knappast att någon verklig och sansad arbetare skulle misstycka, om en sådan fördel skulle kunna beredas arbetarne på jordbrukets område, lika litet som jag tror att någon jordbrukare å sin sida skulle förtycka om arbetarne härigenom kunde vinna någon fördel. Mine herrar! Desse båda, arbetsgifvaren och arbetaren, äro med ouplösliga band fästa vid hvarandra och — skall jag våga säga det — vår Herre och Gud har fäst dessa band och det finnes därför ingen möjlighet att genom konstlade medel slita desamma. Man kan våga försöka det eller man kan tala derom, men det återstår i detta som i så många andra fall att leda sina framställningar i bevis. Då man tänker härpå, kan man icke undgå att uppröras. Principen, har man sagt, är den rätta, att tullfrihet får råda. Nåväl, jag är med derom; men hvar tillämpas väl denna princip i våra dagar? Jag föreställer mig att tidsförhållandena och andra omständigheter skola diktera våra handlingar i detta afseende som i så mycket annat, och på det sättet följer man den rätta principen. Detta gäller enligt mitt förmenande individen, det gäller familjen och det gäller samhället samt ett helt folk.

Jag skall icke längre uppehålla Kammarrens tid; jag yrkar bifall till Bevillnings-Utskottets förslag och jag gör det af ren ömhet för våra svenska arbetare.

Herr Ifvarsson: Flere talare hafva börjat sina anföranden med att de ansåge sig icke kunna inverka på andras öfvertygelse i denna fråga och de hafva därför endast velat tillkännagifva sin egen ställning till densamma. Jag kan säga detsamma, då jag antager att man icke kan inverka på andra i detta fall; ty hvar och en har troligen redan på förhand gjort sig reda för saken, men detta oaktadt vill jag yttra några ord för att få min mening antecknad till protokollet, liksom andra vilja hafva sin. Jag ser må hända denna sak ur en annan synpunkt än åtskilliga andra af landtmannapartiets medlemmar gjort, då de uttalat sig i ämnet; jag anser att saken bör betraktas ur allmän

synpunkt, från rättvisans synpunkt mera än från det lilla enskilda intresset, som i denna sak kan beröra landtmännen i allmänhet. Man säger, att det här gäller en stor sak och att *i stort* hjälpa jordbruket. Nå, hvilket stort mål kan då vinnas genom dessa tullsatsar? Den ene säger, att tullen icke fördyrar spanmålen eller brödet. Huru skall man då tänka sig att jordbruket kunde hjälpas genom tullen? Stiga icke spanmålsprisen, har ju jordbrukaren ingen hjälp deraf. Den andra säger, att jordbruket får en motsvarande vinst genom tullen. Huru kan detta ske utan spanmålens fördyrande för köparne? Båda motsatserna kunna icke förenas.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Om det nu, såsom det blifvit sagdt och äfven af utskottsutlåtandet framgår, icke är fråga endast om tull på spanmål och andra jordbruksalster, utan om ett helt annat tullsystem, om tullar inom industriens hela område, således äfven på landbruksredskap o. s. v., så undrar jag om någon kan tro att det blifver mycket i behåll för landtbrukaren, om han skall betala tull på hvad som behöfver inköpas för bedrivande af landtbruket, om han ock får något mera än nu för hvad som kan säljas? Sannolikt blir det icke något igen! Jordbrukaren har då ingen orsak att tacka för denna tullsats. Möjligen kunna några af de större jordbrukarne få någon behållning härigenom, men för de små blir det ingenting. Och det vågar jag påstå, att de, som ingen spanmål hafva att sälja, och de, som sjelfva måste köpa sådan, kunna åtminstone icke hafva någon fördel af att spanmålspriset höjes, utan tvärt om förlust. Frågan är i alla fall, såsom jag redan antydtt, icke af så inskränkt omfång, att den afser endast spanmålstullar. Nej, det är fråga om något mycket mera, det är fråga om hela systemet, såsom Grefve Sparre äfven sade, och då måste man se till, huru landets väl eller ve passar för det ena eller andra systemet; man måste se frågan i hela dess omfång. Men derom föreligger egentligen ingen utredning. En utskottsledamot har sagt, att det blefve för vidlyftigt för Bevillnings-Utskottet att utreda en sådan fråga, och det medgifver jag gerna. Det är nemligen icke möjligt för ett Utskott att på en så kort tid utreda en sådan fråga ur alla de synpunkter, hvarur hon bör ses, då det gäller att bryta med ett under många år följdt system och öfvergå till ett annat. Då behöfver frågan tagas i betraktande från så många sidor, att jag nu icke ens kan tänka mig dem alla. Jag föreställer mig dock, att man bör skärskåda frågan icke blott från synpunkten af samhällsmedlemmarnes nytta i allmänhet och deras förhållanden till hvarandra, utan man måste äfven se saken från synpunkten af landets förhållande till de särskilda stater, med hvilka vi stå i handelsförbindelse och ur synpunkten af förhållandena i våra gränsländer, af vår handel och sjöfart.

Vi måste se till huruvida vi icke i någon mån kunna skada oss sjelfva genom att sätta höga tullar på alstren från de länder, med hvilka vi stå i handelsförbindelser. I synnerhet böra vi väl se oss före, då det gäller ett land, dit vi hafva större export än det har till oss, ty eljest kan det blifva vi som förlora. Det duger icke att stöta ifrån sig sina vänner på sådant sätt. Saken är enligt mitt förmenande, då den ses ur det allmännas synpunkt, så vidt ingripande i samhällets

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

angelägenheter, att man icke kan göra sig något fullt klart begrepp hvarthän den skall leda utan en genomgående och noggrann utredning. Kan det då vare rimligt att nu i en hast — jag vågar säga det, ehuru jag visserligen vet att en utredning pågått länge — att nu i en hast, säger jag, och då man icke har denna mångsidiga utredning för sig som erfordras, slå in på en annan bog? Ja, säger man, det går icke an att vänta, ty "medan gräset gror, så dör kon." Man tror att allt går under, om vi dröja till exempel ett år till för att få frågan utredd. Detta tal, om det ock kan hafva något skäl för sig, emedan det är dåliga tider, kan likväl icke uppväga de flera skäl, som tala för frågans närmare utredande, innan man slår in på en sådan, nu oöfverskådlig bana, som den af Bevillnings-Utskottet anvisade. "Jag är frihandlare till principen", säga somliga, "men jag måste nu öfvergifva det systemet." Jag för min del har aldrig varit frihandlare i ordets vidsträcktare bemärkelse, men jag har varit med en gång förr, då det var fråga om att byta om tullsystem, och sökte då hålla igen, emedan jag befarade att brytningen kunde medföra stor fara; och det gjorde den äfven. Hvarje brytning i en sådan fråga är farlig och bör därför förberedas och utföras med varsamhet och klokhed. Jag märkte det då, och då det nu åter är fråga om något sådant, anser jag att man bör gå försigtigt till väga, så att man icke i ett förhastadt ögonblick och utan att hafva förberedt saken, bryter med det nu gällande systemet. Den ena gången som den andra kan en dylik brytning medföra olägenheter, som man icke kunnat beräkna.

Följaktligen, om det finnes någon utsigt att få frågan så behandlad som jag hade önskat, skulle jag anse lämpligast att den återremitterades till Utskottet, som då borde föreslå Riksdagen att hänskjuta frågan till regeringen för att genom dess försorg underkastas en grundlig utredning. Jag tror att förslaget borde utgå från den synpunkten, att alla samhällsklasser blefvo i möjligaste måtto likställda och att icke den ena gynnas på den andras bekostnad, den ena icke premieras mer än den andra. Vidare borde förslaget gå ut derpå, att våra handelsförhållanden till utlandet beaktades med hänsyn till de utländska staternas olika behandlingssätt mot oss. Hufvudsystemet borde vara att komma till rättvisa både inom och utom landet. Men jag ser icke hur allt detta skall kunna åstadkommas utan en föregående grundlig utredning. Om det finnes någon utsigt att få fram ett sådant förslag, skulle jag, såsom jag redan sagt, vara den förste att biträda detsamma, men till dess utredning skett föredrar jag att, hellre än att nu besluta förhöjda tullar, fasthålla vid status quo och kommer således att under sådana omständigheter sluta mig till dem, som yrka afslag på det nu föreliggande förslaget. Detta gör jag äfven af den anledningen, att jag icke kan inse att staten för närvarande är i behof af denna nya skatteinkomst. Icke heller kan jag se att förslaget skulle medföra några stora förmåner för folket i allmänhet. När så är förhållandet, bör man icke i oträngda mål hasta att pålägga nya skatter. Om nu tullen höjdes och staten derigenom finge större inkomster, så vore fara värdt att de skulle komma att användas hufvudsakligast till improduktiva ändamål. Vi veta allt för väl hvilka

stora summor vårt krigsväsen ärligen slukar, och sannolikt komma äfven dessa medel att gå dit. Det är en känd sak, att ju mera godt man har om pengar, ju mera slösar man. Detta hade vi tillfälle att erfara senast förlidet år, då Riksdagen beviljade stora summor för ett så improduktivt ändamål som byggandet af några böga kyrktorn. Jag tror att hela landet skulle vara tacksamt, om frågan blefve utredd, så att man kunde se hela systemet klart framför sig, innan man beslutar i den.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts)*

Man har äfven sagt att frågan har sin politiska betydelse. Ja väl, det har den. Man har å ena sidan, under det man agiterat för spannmålstullarne, framhållit den stora fördel, de skulle medföra för landtbrukarne, och därför tio också de fleste bland dem, att der hafva vi räddningen i vår nöd. Å andra sidan har man sagt: "om det blir en så stor fördel för landtbrukaren, hvem skall då betala den? Jo, det blir vi, vi få skatta orimligt." Å ena sidan tror man sig vinna mer än man verkligen kommer att vinna, och å den andra tror man sig förlora mer än man i verkligheten kommer att förlora. Till följd af dessa begge motsatta åsichter kan ställningen blifva ganska svår, om man icke behandlar frågan lugnt och värdigt.

Min åsigt är således att, då frågan behöfver utredas, ett uppslag dertill borde beredas af Bevillnings-Utskottet i form af skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande revision af hela tulltaxan i angifvet syfte. Derigenom kunde vinnas, att kanske alla samhällsklasser kunde se frågan klart och möjligen blifva nöjda med det resultat, hvartill man komme. Men vill man icke en återremiss i sådant syfte, då ställer jag mig på status quo, ty jag vill icke att man skall säga att landtmannapartiet af egennyttan velat lägga skatt på andra samhällsmedlemmar, allra minst, då frågan står så outredd som den nu gör.

Mitt yrkande för tillfället är således på afslag, men jag vill gerna förena mig om ett förslag, som kan leda till det mål, som jag nyss yttrade.

I detta anförande instämde Herrar *Persson* i Rinna, *Andersson* i Lysvik, *Magnusson*, *Ersson* i Vestlandaholm och *Thermænius*.

Vidare anförde:

Herr *Lilienberg*: Jag har redan instämt med en talare, som på förmiddagen yttrade sig i denna fråga och som yrkade afslag å Bevillnings-Utskottets betänkande. Jag skall därför icke länge upptaga tiden. Jag begärde ordet endast med anledning af ett yttrande, som fälles på förmiddagen af en talare på elfsborgsbänken, hvilken gjorde en indelning af rikets provinser och till de provinser, som skulle hysa sympati för lifsmedelstullar, hänförde äfven Blekinge. Jag tror det kräfver någon gensaga hvad denna provins beträffar. Åtminstone hafva der hållits åtskilliga protestmöten mot dessa tullar, och särskildt har till mig blifvit öfversändt protokollet vid ett dylikt talrikt besökt möte i Sölvesborgs stad, som jag har äran representera, der man uttalade sig emot lifsmedelstullar.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Fredholm i Stockholm: Då jag i en liten skrift, som blifvit Kammarens ledamöter tillstånd, angifvit min uppfattning i hela denna fråga, kan jag underlåta att här ingå i någon saktidiskussion, hvilket jag anser så mycket mera öfverflödigt, som flertalet af Kammarens medlemmar sannolikt redan bildat sig en bestämd föreställning om hvad som bör göras, och detta på sådant sätt, att i denna stund det icke är troligt att man annat än undantagsvis skall kunna förändra någons ståndpunkt.

Då jag begärde ordet, var det hufvudsakligen för att helt kort bemöta hvad en ärad talare under förmiddagen yttrade om denna min broschyr, hvilken han gjorde till föremål för en från hans sida oförtjent uppmärksamhet. Jag säger oförtjent, därför att han förbigick allt hvad som i densamma var hufvudsak och företrädesvis uppehöll sig vid några i samband med hufvudsaken af mig uttalade reflexioner. Genom att lösrycka några satser ur sitt sammanhang förstod han att med skicklighet vända dem sig till nytta, så att han i dem kunde söka ett stöd för sina åsikter. Finten bestod egentligen deri, att han gjorde hvad jag kallat ett ekonomiskt system alldeles liktydigt med ett tullsystem, liksom i ett ekonomiskt system icke skulle ingå åtskilligt annat än tullar och derifrån vara utslutet allt, som har afseende på bankväsendet, kreditlagstiftningen, fattigvården och ojemnt tryckande skatter m. m., hvilket allt jag deremot anser vara väsentliga delar af ett lands ekonomiska system. På det sättet lyckades han i mina ord finna ett stöd för den meningen, att man genom införande af tullar här i landet skulle kunna bereda befolkningen bättre tillfällen till arbetsförtjenst. Den entusiasm, med hvilken han ytterligare sökte utveckla denna sats, erinrade mig om den temligen likartade, som en uppfinnare af perpetuum mobile hyser till fostret af sin inbillning. Det är inbillning, om man genom att pumpa upp vatten i en reservoar och sedan släppa det på ett vattenhjul för att med detta drifva pumparne, tror sig kunna skapa någon ökad tillgång på kraft, och lika litet kan man genom att pumpa pengar ur folkets fickor och åter släppa ut dem till folket i form af arbetslön skapa någon större tillgång till arbete. I begge fallen förbise de, som detta tro, hvad man i mekaniken brukar kalla de passiva hindren. Det är dessa, som göra att kraften, på detta sätt använd, alltjemt försvagas och slutligen alldeles upphör, så att maskinen stannar. Om detta kan man ju säga att det är teori, och det är så. Men sådant oakadt är jämförelsen lika fullt sann. Ty ehuru de passiva hindren, hvar de än uppenbara sig, visserligen icke kunna skådas med det kroppsliga ögat allenast, äro de likväl till finnandes, och för att se dem måste man anlita den andliga synapparaten, i icke mindre grad på det national-ekonomiska än på det mekaniska området.

Beträffande den arbetslöshet, som jag och många med mig befara skall såsom en naturlig följd af tingens ordning inträffa här liksom i andra länder, ville den ärade talaren ådagalägga, att den endast existerade i sådana länder, som proklamerat frihandels grundsatser, exempelvis England. Men med en besynnerlig frånvaro af uppmärksamhet på logikens fordringar, framdrog han strax derefter exempel på

att arbetslöshet i lika hög grad äfven existerar i de länder, som omgärdat sig med skyddstullar, och att denna arbetslöshet t. ex. i Frankrike medfört nedsatta arbetslöner och deraf följande strejker samt till och med vållat svåra följder för en prefekt, som man på vårt språk skulle kunna öfversätta med: landshöfding. Med stöd af dessa omständigheter eller farorna af arbetslöshet utvecklade han vidare sina funderingar öfver hvad jag menat med att samhällsförhållandena i mycket behöfva ändras, för att nutidens alla ekonomiska svårigheter skola kunna häfvas, och så ledde han talet in på socialism och röda fanor.

Jag vill icke röra mig med samma skarpa vapen som han, emedan jag saknar den nödiga fingerfärdigheten för att kunna leka med dem utan fara.

Men om jag också icke kan följa talaren på hans flygt in på socialismens område, gläder det mig dock att kunna vara öfverens med honom i en sak, den nemligen, i hvilken han betonade, att det viktigaste i denna fråga icke så mycket är att tull lägges på den ena eller andra varan, som fast mer att det här gäller att bryta med hittills rådande system och att vi, i det vi nu sätta punkt för det gamla systemet, skola kasta oss in på en ny bana, en annan än den vi under 30 år trampat. Man kallar sådana plötsliga omkastningar för radikala till och med för radikala hugskott, och det är för sådana jag hysar farhåga, emedan alla häftiga omstöpningar af samhällslifvet äro enligt min mening ohelsosamma. Ehuru jag således är ense med honom i denna punkt, så till vida att denna frågas största betydelse ligger i sjelfva systemombytet, så kan jag icke vara öfverens med honom längre. Ty då han gläder sig i hoppet att få emotse ett nytt system, så beklagar jag en sådan utsigt, och detta därför att tankarne på tullskydd i så fall skola absorbera folkets krafter i en sådan grad, att ingen skall vilja egna en tanke åt andra utvägar att öfvervinna svårigheterna eller lyssna till dem, som tro det vara nödigt att uppbjuda all kraft och förmåga för att på andra vägar öfvervinna svårigheterna. Jag befarar att tullskyddsvännerna, hvilka utan tvifvel hysa lifligt intresse för vårt land och dess industriella framtid, icke skola, så länge tullfrågan står öppen, kunna förmås att tro, att räddning ligger i något annat än tullskydd, och det är detta förhållande jag beklagar, emedan derigenom all den dugande kraft, hvaröfver de disponera, skall undandragas samverkan med dem, som på andra vägar vilja undanrödja de ekonomiska olägenheterna af svåra tider. Man förebrår frihandelsvännerna, att de i denna fråga förhålla sig, om jag så får säga, negativt; de vilja icke ingå på någon skyddstull, och ställer man till dem den frågan, hvad viljen I i stället föreslå, så blifva de svaret skyldiga, och i denna omständighet tro sig tullskyddsvännerna hafva ett påtagligt bevis för riktigheten af sin uppfattning. Men hvad gäller då frågan egentligen? Jo framtiden; och ett folks framtid kan i mycket mätas med samma mått som individens. Ej kan man förespä den unge man, som träder ut i verlden, en lyckosam framtid, om han endast förtröstat på det kapital han medför, eller söker sin trygghet i de vanor, under hvilka han uppväxt och som han i annan ställning

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

må hända ej skall kunna bibehålla. För min del tror jag det icke. Jag tror deremot att hans framgång skall ytterst vara beroende på det mod och den förtröstan, med hvilken han, litande på egna krafter, går en okänd framtid till mötes. Detsamma gäller om ett folk, hos hvilket ännu finnes ungdomskraft. Hafva vi, såsom folk betraktadt, tro på framtiden, så hysa vi äfven tillit till vår förmåga att öfvervinna mötande svårigheter allt efter som de uppstå. Missmod är således ej det som här har sin plats, utan i stället tro och förtröstan på egen kraft, och så länge hos oss förefinnes en sådan tro skall man i framtiden icke, hvarken på söderhavets öar eller på någon annan punkt af jorden, behöfva leta efter svenska folkets tillvaro endast i tideböckerna. Jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr A. Rundbäck: Nästan alla de talare, som under dagens lopp yttrat sig i denna fråga, hafva betraktat densamma blott och bart såsom en inre fråga, nemligen än såsom en ojemnt tryckande och derfor obillig skattefråga, än äfven såsom en tvistefråga mellan konsumenter och producenter med motsatta intressen o. s. v. För min del vill jag likväl säga, att man alldeles icke framhållit det väsentliga innehållet eller egentliga hufvudsyftet med frågan, då man sålunda betraktat henne endast såsom en inre fråga.

Jag anser nemligen, att den i främsta rummet och framför allt bör betraktas ur internationel synpunkt eller ur synpunkten af vårt lands förhållande till andra länder. Att den så bör i främsta rummet betraktas, betingas redan deraf, att all vår tullagstiftning afser ordnandet af vår handel med andra länder och bestämmandet af vilkoren för införande till oss af deras varor och tillverkningar. Men frågan har äfven därför en internationel karakter, att vi icke hafva hela dess afgörande uteslutande i våra händer, utan måste i mer eller mindre mån rätta oss efter den handelspolitik, som andra stater följa, med hvilka vi hafva lifligare affärsförbindelser. Ty på handels område såväl som på alla andra områden äro alla stater i världen mer eller mindre beroende af hvarandra, och allra minst kan ett så litet land som Sverige slita sig lös från ett sådant beroende. Men allra mest synes mig frågan förtjena att betraktas ur den internationella synpunkten därför, att hon just nu fått sin akuta karakter derifrån, att utländingen under senare tider besvärat oss med en nästan outhärdlig konkurrens, som nära nog hotar våra näringar med undergång.

Jag ser sålunda i denna fråga egentligen en försvarsfråga för skyddande af vårt nationella oberoende på det ekonomiska området, och af våra viktigaste industriella intressen. Och om denna synpunkt någon gång bör med styrka framhållas, så är det visserligen nu, då utländingen genom den svåraste konkurrens gör en öfverväldigande invasion på vår marknad och håller på att rent af eröfra densamma ifrån oss för sin räkning. Att förhållandet verkligen är sådant, är lätt att bevisa. Låtom oss bara betrakta vår närmaste granne i öster. Han stänger för oss sin marknad på det industriella område, der vi skulle kunna med lätthet täfla med honom; men på samma gång öfversvämmar han vår spannmålsmarknad med sina jordbruksalster till

omätlig skada för våra jordbrukare, som derigenom undanträngas från den inhemska marknaden och icke få sälja sina varor. Ja, denna fredliga invasion af vår östra granne är, enligt min uppfattning, nästan värre än en krigisk, ty på den senare kan man hoppas att få ett snart slut genom fred, men deremot hotar Rysslands invasion på handelsns område att blifva permanent, emedan Rysslands jord lemnar en mycket rikare afkastning och denna afkastning äfven kräfver mycket mindre produktionskostnader, hvartill vidare kommer, sedan Ryssland fått jernvägar fram till Östersjön, att icke heller afståndet vidare utgör något hinder för detta land att föra hit sin spanmål med ringa kostnad.

Förhållandet är ungefär enahanda med afseende på vår mäktige granne i söder. Äfven denne granne omgärdar sig med höga tullar, hvarigenom han utestänger oss från sin marknad eller åtminstone i hög grad försvårar vårt tillträde till densamma. På samma gång lemna emellertid vi vår marknad fri och öppen för afsättning af Tysklands öfverproduktion, med hvilken tyskarne kunna undersälja våra egna producenter. Ty då de förre hemma i sitt eget land genom tullskydd erhålla den vinst på sina tillverkningar, som de behöfva, och de här kunna sälja sin öfverproduktion utan att behöfva erlägga några skatter, vare sig till stat eller kommun, såsom våra producenter få göra, så är tydligt, att vi endast med största svårighet kunna konkurrera med dessa utlänningar på vår egen marknad. Också se vi, huru till och med det mäktiga England börjar studsa för verkningarne af den tyska handelspolitiken; men för vårt lilla fattiga land är, Gud bevars, ingen fara å färde!

Följden af vår sorglöshet kan emellertid icke blifva någon annan än den, att våra producenter, de må vara jordbrukare eller andra näringsidkare, mer och mer undanträngas från den inhemska marknaden, och att vårt näringslif, som utgör källan till vår välmåga och sjelfbestånd, allt mera undergräfvos. Jag anser således att vårt nationella oberoende på ekonomiens område är ganska allvarsamt hotadt, hvarför jag ock med fullt fog anser tullfrågan såsom en försvarsfråga för oss. Men om saken förhåller sig så, synes det mig böra vara hvar mans pligt, och framför allt Riksdagens, att vara beaktant på vidtagande af åtgärder för att hindra den utländska invasionen på vår marknad och tillvarataga våra nationella intressen. Men hvad göra vi i stället? Jo, vi etablera ett inbördes krig, der producenter och konsumenter ställas upp i tvenne fiendtliga läger för att bekämpa hvarandra i stället för att förena sig mot utlänningen, hvilken tränger oss allt hårdare på lifvet. Å ena sidan begär man skydd för det inhemska arbetet och hjälp emot den utländska konkurrensen, under det å den andra sidan lösen gäller största möjliga prisbillighet uti konsumtionen och derfor äfven uppmuntran, så långt möjligt är för konkurrensen.

Särskildt höjes denna lösen till förmån för den arbetande befolkningen, hvars intressen förmenas lida genom tullskyddet. För min del har jag dock svårt att förstå rigtigheten af detta påstående. Arbetarbefolkningen är ju till sin existens uteslutande hänvisad till och

*Angående
införande af
spanmålstullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts)

beroende af det inhemska arbetet. För arbetarne borde det väl sålunda vara mer angeläget än för alla andra konsumenter, att det svenska arbetet kan bestå och erhåller uppmuntran. I detta hänseende anser jag att arbetsgifvarne och arbetarne hafva alldeles samma intressen. Blifver arbetet mera uppmuntrad och lönande, så är det till fördel för den ene såväl som för den andre; tynar det deremot af eller upphör, så förlora båda, och arbetaren icke minst. Det är därför alldeles obegripligt, huru man i denna fråga kan skilja arbetsgifvarens och arbetarens intressen åt och ställa dem i motsats till hvarandra. Om några borde känna sig solidariska i afseende på uppmuntran af det svenska arbetet, så borde det väl vara arbetsgifvare och arbetare.

Den siste ärade talaren, liksom talaren från Malmö och flere med dem, hafva sagt, att det icke är så alldeles gifvet, att ett *bättre aflönadt* arbete skall skapa *mera* arbete. För mig åter är det alldeles tydligt, att om arbetet blifver mera lönande, så dragas kapitalen mer åt detta håll, så blir der mera tillfälle till arbete, efterfrågan efter arbetare större och i följd häraf arbetsförtjensten ökad. Ett blomstrande näringslif är en helsokälla för alla, men mest för dem, som sysselsätta sig med produktivt arbete, och med ett tryckt näringslif är förhållandet tvärt om.

Jag kan därför för miu del icke se annat, än att man talar i arbetarens intresse, då man vill skydda svenskt arbete. Ty i ett friskt och blomstrande näringslif ser jag den mäktigaste häfstängen såväl för landets välmåga i allmänhet, som särskildt för våra näringsidkare och arbetares välmåga och trefnad, hvilka begge sistnämnda klasser jag i likhet med Herr Odell anser hafva alldeles identiska intressen i afseende på näringarnes skyddande och uppmuntrande. Jag vill äfven tro, att våra arbetare, lemnade åt sin egen eftertanke, skulle sjelfva ingå härpå, helst jag ofta märkt, att arbetaren för sin del är ganska god vän till skydd, ja, till och med af fullkomlig prohibitism, då det gäller att skydda det egna arbetsfältet mot intrång af främmande arbetare. I detta hänseende tillåter jag mig fråga, huruledes i en kommun, t. ex. Stockholm, arbetarne skulle betrakta den omständigheten, om Stockholms myndigheter och styrelser ville gå förbi den härvarande arbetarestammen och i stället lemna stadens många arbeten åt arbetare från landsorten, äfven om sådant möjligen skulle kunna ske till förmån för stadens kassa. Och huru skulle det väl blifva betraktadt, om den enskilde arbetsgifvaren gjorde på samma sätt? Jag är öfvertygad om att arbetarne skulle se detta med ganska oblida ögon, och jag förundrar mig icke deröfver. Men äro dessa arbetare nu sådana skyddsvänner gent emot svenska konkurrenter, som komma från andra orter, borde de då icke finna sig af sitt intresse manade att vara ännu mera angelägna om skydd mot utländska arbetare, som uppträda såsom deras medtäflare. Och såsom svåra medtäflare till våra svenska arbetare uppträda dessa utländske arbetare mer och mer, i samma mån vi här lemna vår marknad fri och öppen för deras tillverkningar till förfång för vårt eget arbete. I den mån utländingen allt mer och mer får tillgodose våra behof med sina varor och produkter, i samma mån kringskär han mer och mer våra nä-

ringsidkare. Dessa uttröttas af den outhärdliga konkurrensen, och så nedlägges det ena verket och det ena arbetsföretaget efter det andra, och så får den svenska arbetaren allt mindre tillfälle till arbete, emedan utländingen tager det ifrån honom. Och jag undrar just, huru det skall gå med vår arbetarbefolkning, i fall utländingen efter hand blifver förläggare för alla, eller åtminstone de flesta af våra behof. Jo, arbetaren blir arbetslös, och då först framträder den fara, som talaren på malmöbanken så bjert framhöll, att vi kunna skapa oss fiender i våra arbetare. Så länge de hafva arbete, är det ingen fara; men hafva de det icke, så må ingen undra på, om missnöjet börjar gro hos dem.

Jag vill för öfrigt påpeka hvad jag icke hört någon annan nämna, att man nu icke endast vill pålägga tullar för att skydda det svenska arbetet, utan man vill på samma gång nedsätta finanstullarne å kaffe, socker och lysolja m. m., som tillhöra de allmänna förbrukningsartiklarna, och på detta sätt gifver man med ena handen ersättning för hvad man tager med den andra. Det är alltså icke så farligt med förhöjningen af konsumtionsutgifterna, då man nu vill utbyta vissa förut varande tullavgifter mot andra, hvilkas åsättande afser vårt näringslivs uppmuntran och våra arbetsgifvares och arbetares förbättrade ställning. Men — kan man säga — nog vore det dock bättre, om man sluppe tull för spannmål och andra lifsförnödenheter. Ja, det är jag villig medgifva under förbehåll, att det vore möjligt för jordbrukarne att reda sig utan tullskydd. Men detta tror jag vara omöjligt. Jag har redan påpekat hvilken konkurrens de äro underkastade från Ryssland, som nästan helt och hållet eröfrat vår spannmålsmarknad, och huru denna konkurrens blir permanent och svårare år från år; och hvad exporten af våra jordbruksalster angår, öfverflyglas Europa redan mer och mer af Amerika och andra utomeuropeiska länder, och ändå värre blir det, när Panamakanalen snart blir färdig.

Vi se också att våra ladugårdsprodukter börja i England sjunka i pris. Jag tror således, att jordbruket verkligen behöfver en snar hjälp och att det icke är lönt att man afspisar jordbrukarens klagan med goda råd och hänvisningar till framtiden. Nej, det behöfves en snar och kraftig hjälp, och tullskyddet är just, enligt mitt förmenande, en sådan verksam hjälp. Kan det också icke göra mera gagn, skall det dock alltid höja modet och hoppet hos vår jordbrukande befolkning uti den förtviflade kamp för tillvaron, som denna befolkning nu utkämpar, och redan dermed är sannerligen icke litet vunnet.

Herr Talman! Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hellgrén: Under dagens diskussion har man talat om jordbrukets betryckta ställning, och man har sagt, att jordbrukarne äro tryckta, därför att de icke få sälja sin säd. Detta förefaller mig något besynnerligt. Man säger att den menniska är tryckt, som saknar bröd för sig och de sina; men icke kan jag tänka mig att den jordbrukare bör anses vara i så stort betryck, som eger tillräcklig brödföda för sig och sin familj och dessutom betydligt öfverskott till af-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

salu. Vi i Norrland skulle skatta oss under sådana förhållanden lyckliga.

I gårdagens Post- och Inrikes Tidningar läste jag: att sedan Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län till Kongl. Maj:t insändt en af Roggårds församlings kommunalstämma gjord underdånig ansökning, att i anseende dertill, att sistlidet års skörd till största delen förstörts af frost samt af regn och snö, Roggårds socken, som under de tvenne nästförflutna åren erhållit så knappa skördar, att intet kunnat afyttras till skatternas gäldande, måtte erhålla understöd af allmänna medel, församlingen fått tillstånd att bekomma ett räntefritt lån å 6,000 kronor att återbetalas med en tredjedel hvardera af åren 1887, 1888 och 1889, och 1,000 kronor utan återbetalningsskyldighet. Jag skulle just vilja hemställa till det länets höfding, som nu här i Kammaren mest yrkar på tullskydd, om det är för dessa och med dem likställda nödlidande jordbrukare och fattiga menniskor, han åstundar tull å lifsförnödenheter. Enahanda förhållande, som i Roggårds kommun råder, förefinnes för närvarande uti hela Norrland. Der hafva skördarne äfven blifvit förstörda af regn, köld och snö, och jordbrukarne äro tvungna att köpa sitt levebröd. För att visa herrarne hvilket bröd folket i denna trakt får förtära, har jag skaffat mig ett prof derpå, och jag har det här i min hand till benäget påseende. Det är bakadt af hälften inköpt rågmjöl och hälften af den bästa säd af korn, som förra året skördades i Vilhelmina, och dock är detta det bästa bröd, som ätes deruppe. Nu vill man lägga tull på de ingredienser, som man måste hafva för att få detta bröd att hålla samman. Jag försäkrar, att de herrar, som mest ifra för tullskyddet, skulle icke kunna förmå ens sina hundar att lukta på detsamma, mycket mindre förtära det. Huru smärtsamt det än är, vill jag dock lägga herrarne på hjertat, att man icke ostraffadt lägger en skatt på en befolkning, som är hänvisad att ofta lida af felslagna skördar. Jag tror derfor att alla, så väl bättre som sämre, äro beroende af Guds välsignelse och det vore önskvärdt, att icke dessa de hungrandes suckar och tårar måtte föringa välsignelsen. Jag läste för någon tid sedan i en tidning ett upprop att bispringa en hjälpbehöfvande kommun här i Stockholm. För att vara kort skulle jag vilja ställa samma upprop till de herrar, som ifra för tull på lifsförnödenheter. Det lydde sålunda:

I lyckans barn, som Edra lemmar sträcken
På mjuka kuddar, under rika täcken,
Och ej på bordets läckerheter sparen,
Barmhertige emot de arma varen!

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Thestrup: Jag har ansett mig böra begära ordet, icke för att anföra något nytt, utan endast för att tillkännagifva min ståndpunkt i denna viktiga fråga, der åsigtorna stå så skarpt utpreglade emot hvarandra. I likhet med min kamrat på malmöbänken har äfven jag, vid den granskning som jag företagit af Bevillnings-Utskottets betänkande och de skäl hvarpå reservanterne grundat sina åsigt,

funnit de senare tynga mest i vågskålen. Den debatt, som sedan dess, på förmiddagen i dag och nu på aftonen, egt rum, har icke förändrat min uppfattning i denna fråga, och jag får sålunda för egen del förklara, att då landets finansiella ställning är sådan, att något behof af nya skatter icke förefinnes, och då vidare, enligt min tanke, lifsmedelstullar otvivelaktigt skulle komma att fördyra produktionen och, såsom en följd deraf, försvåra existensvilkoren, och då således ifrågavarande tull skulle medföra endast ett öfvergående gagn för en mindre del af den jordbruksidkande befolkningen, men deremot, genom lifsförnödenheternas fördyrande, skada de öfriga samhällsklasserna, deribland särskildt dem af arbetsklassen, som här icke äro representerade och hvars intressen vi just på den grunden dess mera böra tillgodose och befrämja, får jag, ehuru jag gerna skulle vilja förena mig i det af Herr Carl Ifvarsson framställda yrkandet om återremiss af betänkandet, enär dock ett sådant förslag, med afseende å den nu föreliggande frågan, torde hafva föga eller intet hopp om framgång, an hålla om afslag å Utskottets betänkande.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Wallberg: I motsats till de två sista talarne, kommer jag att yrka bifall till Utskottets betänkande. En och annan af frihandlarne taga allt munnen väl full, då de göra sådana blomstermålningar öfver Sveriges välstånd, som man här fått höra, och mena sig vara de varmaste vänner till den fattige arbetaren. Jag vågar påstå, att de misstaga sig om medlen att befordra deras väl; de äro tvärt om de arme arbetarnes största och svåraste motståndare, för att icke säga fiender. Nej, arbetaren födes icke med fagra tal och granna fraser — dertill fordras något annat, det fordras *arbete*, först och sist arbete.

I nära 40 år har jag varit arbetsgifvare och är det fortfarande, och jag har således varit i tillfälle att lära känna arbetarens önsningar och tänkesätt. Jag har alltid sökt att, äfven med uppoffringar från min sida, verka för deras bästa och skaffa dem arbete. Till följd deraf har det aldrig förekommit några konflikter oss emellan; de äro nöjda med sitt arbete och önska ingenting annat än arbete. Ega de sådant, afstå de gerna sin krona i skatt till staten och några kronor till kommunen, blott de få vara i fred i sitt arbete. De sätta intet värde på den politiska rösträtten och ifrågasätta icke att detta skall åtfölja deras beskattning. Detta är den rena, verkliga sanningen. Låt arbetaren blott vara i fred för granna tal och för dem som, utan att egentligen tänka på arbetarens väl, ofta hafva andra syften, som ibland kanske icke äro så rättrådiga. Ty den, som håller granna tal för arbetaren, kan lätt få dem att lyssna, och då är det icke noga för uppnäendet af deras syften att bland de fagra orden insä ogräs för de sysslolösa och missnöjda, hvaraf följden blir ett uppväckande af missnöje.

Det har sagts, att spannmålstullarnes borttagande i England var orsakadt af påtryckning nedifrån, från arbetarne. Nej, mine herrar, det var icke så, utan förslaget härom utgick från Englands mäktiga och utvecklade fabriksindustri. Det var fabriksindustrien, som satte i gång en mäktig agitation, icke af månhet om arbetarne, utan för

Angående
införande af
spanmäts-
tullar.
(Forts.)

att i följd af de genom tullarnes upphäfvande förorsakade billigare lefnadskostnaderna kunna nedtrycka arbetslönerna; sålunda ej en fråga om en människovänlig handling.

Så länge England kunde beherska den industriella marknaden och öfverflygla världen med dess fabriksalster, så länge gick det väl, men sedan andra länder äfven börjat utveckla sin industri, ja, till och med gjort intrång på Englands egna fria och öppna marknad, då har äfven der gjort sig gällande ropet på "fair trade" eller reciprocitet. Och de oroligheter, som på senaste tiden pågått i England, icke hafva de haft sin grund i de dyra lefnadsomkostnaderna, utan i bristen på arbete. Här ser man tydligen, att det icke är nog med billiga lefnadskostnader, då man icke har något att köpa för, utan hvad arbetaren behöfver, det är först och sist *arbete*.

Jordbruket är utan tvifvel vår viktigaste och väsentligaste näring, och den måste därför omhuldas. Kunna dess idkare icke blifva hvad jag vill kalla köpstarka, då tvina andra näringar också, och ju längre det dröjer med skyddets införande, desto fattigare blir befolkningen. Om man producerar eller fabricerar en vara än så billigt, men man ändå icke finner någon afsättning för densamma, då måste följden blifva, att man nödgas upphöra att producera och fabricera.

Och, mine herrar, hur skall det till sist se ut, då detta inträffar. Våra jordbruksfastigheter skola nedgå till ett oerhördt lågt värde, ja så lågt, att det må hända blir skadligt för vår statskredit, och våra fabriker skola falla i ruiner. Derhän hoppas jag dock att det icke skall gå, ty om icke förr, skall slutligen nöden tvinga oss att ändra system; och kan blott jordbruket räddas, är den största faran för andra näringar öfverstånden. Jag vill därför sluta med den uppmaning till Kammarerna: låtom oss skydda vårt svenska arbete i alla riktningar och bevara Sverige åt svenskarne! Utan tvifvel skall idogheten då utveckla sig inom landet, och en jennare välmåga uppstå bland Sveriges innevånare. Jag slutar med hvad jag började: nemligen att yrka bifall till Bevillnings-Utskottets nu föreliggande förslag.

I anseende till den långt framskridna tiden, och då ytterligare många ledamöter anmält sig vilja afgifva yttranden i det förevarande ämnet, afbröts nu öfverläggningen, för att fortsättas i morgondagens plenum.

§ 2.

Till bordläggning anmälades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel;

N:o 23, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1885 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar;

N:o 24, i anledning af väckt motion om efterskänkande för år 1886 af tjugu procent å arrendena för kronans fastigheter;

N:o 25, i anledning af väckt motion om efterskänkande af forselön för arrendatorer af indragna militieboställen;

N:o 26, i anledning af väckt motion om nedsättning i arrendet för indragna militieboställena Alvastra och Uckleby inom Östergötlands län;

N:o 27, i anledning af väckt motion om efterskänkande af en del af arrendet för indragna majorsbostället Strand i Jönköpings län;

Banko-Utskottets utlåtande N:o 3, angående ombyggnad af Riksbankens hus i Göteborg och Malmö;

Banko-Utskottets memorial N:o 4, i fråga om användandet af Riksbankens vinst för år 1885;

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 32, i anledning af väckt motion om upphäfvande af den vissa hemman medgifna frihet från inqvarteringsskyldighet i fredstid m. m.;

N:o 33, i anledning af väckt motion om ändring af 10 kap. 9 § Handelsbalken;

N:o 34, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om våglottsewares rätt till sand- och grustägt å annans område;

N:o 35, i anledning af väckt motion om utfärdande af vissa lagbestämmelser i syfte att bereda en betryggad ställning åt arbetare i de genom skyddstullar understödda näringar;

N:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 Decem-ber 1868;

N:o 37 i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 22 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; och

N:o 38 i anledning af väckta motioner om lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 4 (i samlingen N:o 9), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utredning af antalet spanmålsförsäljande jordbrukare inom riket m. m.;

N:o 5 (i samlingen N:o 10), i anledning af väckt motion rörande inställande af godstrafik å statens jernvägar om söndagarne; och

N:o 6 (i samlingen N:o 11), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om aflemnande af förslag till beredande af billigare rörelsekapital för jordbruks- och industriidkare.

Kammaren beslöt att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens plenum uppföras framför de två gånger bordlagda ärendena.

§ 3.

Anmälades och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 10, till fullmäktige i Riksgäldskontoret angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1885 års riksdag.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades
 Herr *G. W. Svensson* i Rydaholm under 10 dagar fr. o. m. d. 6 dennes.
 ” *N. Olsson* i Åttersta ” 6 ” ” ” 8 ”
 ” *G. Mellin* ” 14 ” ” ” 10 ”

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.